

ԲՈՎ ԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Մ. ՈՒՂՈՒՐԼԵԱՆ	Գրական փուլնի մը Հանդէպ	385
Լ. ԳԱՆԹԱՐԵԱՆ	Սերեն Վերջ...	390
Կ. ՍՏԵՓԱՆԵԱՆ	Համր Սէր	391
Յ. ԱԼՓԻԱՐ	Ալփիար Մտերիմ	396
Կ. ՆԱԽԱՍԱՐԴ	Եւայի Որազիրը	400
Յ. Տ. ՅԱԿՈԲԵԱՆ	Մեռելներու... Կեանքէն	406
	Լրաքաղ	408

ՈՒՅԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Յ. Գ. ՄՐՄԸՐԵԱՆԻ

ՆՈՐԱԴՈՅՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԵԱՆՑ

ՍՏՈՒԵՐԲ ՀԻՆ ԴԵՄՔԵՐՈՒ.— Տասնեակ մը պատմական կարեւոր դէմքերու վերայ բանասիրական ու ժամանակագրական գրութեամբ մը՝ աշխարհաբառ կուտ և շարագրական ոճով, որ կրնայ նաև գործածուիլ դպրոցներու մէջ իբրև դասագիրք աշխարհաբառի. գին 5 դր2:

ՀԻՆ ԹՐԵՐ ԵՒ Խ. Գ. ՄԻՍԱԳԵԱՆ.— Միաքեան նշանաւոր գրագետ-փիլիսոփային կենսագրութիւնն՝ հանդերձ ժամանակակից պատմական պարագաներով. բանասիրական խնամուած հատոր մը. գին 7¹/₂ դր2:

ՏԱՍՆԵԻՆԵՐՈՐԴ ԴԱ՝ ԵՒ ՅՈՎՀ. ԳՐՈՒՍԱՅԻ ՏԷՐՈՅԷՆՑ.— Տասնևիններորդ դարու Պուրջահայոց կրօնական, բարոյական և իմաստասիրական հակիրճ պատմութիւնն՝ հանդերձ Յովհ. Տէրոյէնցի կենսագրութեան, որ բարոյական ու կրօնական շինիչ Թելադրութիւններ և կրօն-փիլիսոփայական տեսութիւններ ալ կը պարունակէ՝ կարի հետաքրքրական. գին 12¹/₂ դր2:

Կը գտնուին Կ. Գօլիսի բոլոր դրամատիկներուն, Բերա՝ Վայսի և հեղինակին թով. 30 հատէ աւելի խնդրողներու (կանխիկ)՝ ԿԸԼԼայ 30 0/0 զեղչ գրեւ առ այս հեղինակին հասցէին՝ Կ. Գօլիս Զազմագճըլար Գըլըճեա՝ գրատունը:

SABAS J. MOHBAT

BEEY ROUTH (Syrie)

Grand Dépôt de Dents & Caoutchoucs

FONDÉ EN 1863

The first & the largest Depot in the Levant

ՍԱՊԱՍ Ժ ՄՈՂԱԴ

ՊԵՐՈՒԹ

Մեծ Մթերանոց ակումներու և բառչուքներու

Հիմնուած 1863 ին

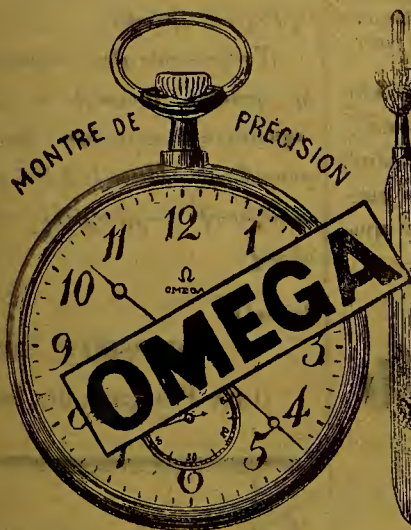
Ամենէ առաջնակարգ և մեծ մթերանոցը Արևելքի մէջ

Օ Մ Է Կ Ա

ՏԻԵԶԵՐԱԶՈԶԱԿ ԳՈՐԾԱՐԱՆ ԺԱՄԱՑՈՅՑԻ

ԵՒՐՈՊԵԱՅ ԸՄԵՆԷՆ ԿԱՐԵՒՈՐԸ

ՀԱՄԱՐԱՆՈՒ 184879

ՕՄԷԿԱ ՈՍԿԻ ՄԵԾԱԾ ԴԻՐԵԼ
ՊՈՂՊՈՏ ԺԱՄԱՑՈՅՑՆԵՐ

ՕՄԷԿԱ Մեծագոյն մրցանակ
1900ի Քարիզի ցուցահանդէսէն:

ՕՄԷԿԱ — Այս ժամացոյցներու
յատկութիւններն են՝

Ճշգրտագոյնութիւն, տոկոսութիւն
և շորոգութեան զիւրին միջոցներ:

ՕՄԷԿԱ Դիւրամառչելի զինքերով
ժախտած ժամացոյցներու ամենէն
սքանչելիներն են:

ՕՄԷԿԱ Ամեն մարդու գոր-
պանին մէջ պանուելիք միակ ժա-
մացոյցն է այս:

ՕՄԷԿԱ

Անմրցելի, անբաւականի միակ ժամացոյցներն են տառից:

Դիտել առ միակ ներկայացուցիչն՝

ԱՐՄԵՆԱԿ ԳԱՐԱԳԱՇԵԱՆ

— Հոսիս՝ Պեղեկսէն Թիւ 2 — Իզմիր:

Միեւնոյն վաճառատան մէջ կը գտնուին նաեւ մեծ միջոց մը ու-
րիշ ամէն տեսակ ժամացոյցներու տրանց եւ կիներու համար շորոցներ
գոնարեղէններ ինչպէս նաեւ ժամացարձներու եւ ռակերիչներու յա-
տուկ ամէն տեսակ գործիքներ:

Յանձնարարութիւնք փութով եւ պատուաւոր կերպով կը կատար-
ուին:

ՄԱՅՐԻԿՆԵՐՈՒՆ

ԵՒ

ՍՏՆՏՈՒՆԵՐՈՒՆ

ՀԱՄԱՐ

Միշտ պահանջեցէք այս դէպքոյն «Այնոր» մարեայով որ էմիլիոսի Սօքին յատուկ է:

Շատ մը Մայրիկներ, ժամանակ մը իրենց պէպէքին կաթ տալէն ետքը, իրենց ուժերուն սկաւառաւոր, իրենց կաթին հոսման նուազիւր կը զգան, եւ տղուն այլեւս առջի չափ չօգտուիր կը նշմարեն: Այս պարագային մէջ անոնց պէտք է տալ

ԷՄԻԼԻՍԻՕՆ ՍՔՕԹԸ

որ պատշաճութեամբ է մօրիւ ձկան իւղով, կիրի եւ սօսայի հիփօթօսիթով, որ իրաւցնէ կը պարունակէ այն անհն հարկաւոր տարերքը Մայրիկներուն առատ եւ սննդաւոր կաթ հալթալթելու եւ քէ՛ իրենց ու քէ իրենց կաթնիկեր մանկանց ուժ եւ առողջութիւն պարգեւելու:

ԱԽՈՐԺԱՀԱՄ

ԴԻԻՐԱՄԱՐՍ

ԿԸ ԾԱՆՈՒԻ ԲՈՒՆՈՐ ԴԵՐԱՐԱՆՆԵՐԸ ԵՒ.

ԲՈՒՆՈՐ ԴԵՐԻ ՄԹԵՐԱՆՈՅՆԵՐԸ:

Ռ. ՈՐՔԵՐԵԱՆ

ՃԻՊՈՒԴԻ

Իր բարեկամներուն պատիւ ունի ծանուցանել թէ 1 Յունի. 1908Է սկսելով հիմնած է առեւտրական տուն մը, որ յանձնակատարութեամբ, ներածումով եւ արտածումով պիտի զբաղի:

Մասնատրապէս ուշադրութիւն կը հրաւիրէ Մօքայի եւ Հարարի ազնուագոյն սուրճերու յրայ, որոնցմէ պատրաստ է 3 եւ 5 քիլոնոց պարկերով հայթայթել աման զինքով:

Հասցէն

R. VORPERIAN—DJIBOUTI
(Côte Française des Somalis)

Էնթէրնասիօնալ (L'Internationale)

ՇՈՎԱՅԻՆ ԱՊՈՅՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Ի ՏԻԻՍԷԼՏՐՈՓ

Ընկերութիւնս ծովային արկածներու դէմ ապահովագրութիւններ կ'ընդունի խիստ նպաստաւոր գիներով եւ պայմաններով:

Իօմիլի ընդհ. գործակալը

L. եւ L. ՎԱՐՊԵՏԵԱՆ

THE GRESHAM

“ ԿՐԷՇԱՄ ”

ԿԵԱՆՔԻ ԱՆՎԼԻԱԿԱՆ ԱՊԱՅՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Ի ԼՈՆՏՈՆ

20 ՍՏՈՍՈՒԱԾ 1848 ԵՒ.

Գոյլ Ընկերութեան Ա. Ս. 9044,552

Տարեկան հասոյթ » » 1,438,659

Վճարում գումարներ » » 20,474,666

ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ԿԵԴՐՈՆԱՏԵԼԻ ԼՈՆՏՈՆ.

Ընկերութեան Ապահովարական ընդհանուր կանոններու մէջ ժա-
նաւանդ 24 թղ. յօդուածը խիստ ուշադրաւ ըլլալով կ'ընդհանրէ, «
թով « Ընկերութիւնը կ'ընդունի Օսմանեան զաւարաններու վճիռներն
ո՛րք է տարբերութեանց առջեւ »

Այսին ընդհանուր տեղեկութեան համար տե՛ղեք ընդհանուր գործարարները

ՇԱՐԼ ՈՒԷԻԹՕԼ և Ընկ.

C. WHITTAL & Co

ՆՈՐԹ-ՅԷՐՆ

(NORTHERN)

ՀՐԴԵՆԻ ԵՒ ԿԵԱՆՔԻ ԱՊԱՅՈՎԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԱՆՎԼԻԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Ի զմկրի Գործակալութիւն հաստատուած 1864 ԵՒ. ի վեր

Դրամադրութիւն Ընկերութեան Լ. Ս. 3,000,000

Տարեկան հասոյթ » » 1,600,000

Պահեստի գումար » » 6,673,000

Ընկերութիւնը նպատակաւ ապահովարական կապահովարական անդամ
կալաւածներ, գործարաններ, ամեն տեսակ ապրանքներ են. եւ.

Տեղեկութեանց համար գիմել առ

ՃԷՅՄՍ ՀԱԹԳԷՆՍՕՆ

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԳՈՐԾԱԿԱԼ ԵՎ ԵՐԵ ԵՒ ՈՐԴ ՈՐԴ

Ձեռնկապ թղ, Բասաւ Սթրիթ 21 թիւ

مَدِينَةُ بَيْرُوتَ عَمَّاوِيٍّ وَمَعْمُورَاتِنَا
مَدِينَةُ بَيْرُوتَ عَمَّاوِيٍّ وَمَعْمُورَاتِنَا

اعوذ بالله من الشيطان الرجيم

ՀԻՐԷՔԷԻ ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱՐԱՆ
ԻԶՄԻՐԻ ՄԱՍՆԱՃԻՂ

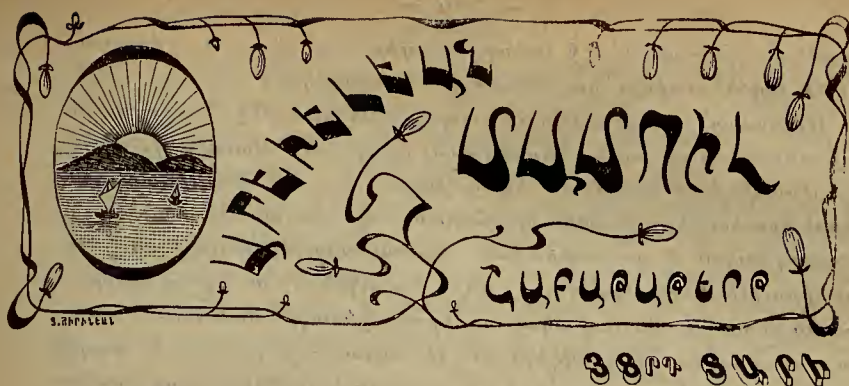
ՅԱԿՈԲ ՊՈՍԹԱՆՃԵԱՆ

ՀԻՐԷՔԷԻ ԿԱՅՍ. ԳՈՐԾԱՐԱՆԻ Հանրաժանօթ և Համբաւաւով
արտադրութիւններն կ'գտնուին ուղիմ իզմիրի մասնաճիւղին մէջ, նոյն
խալ եւրոպական նկանօր, նախ տեսակներ գերազանցող,

ՄԵՏԱՔՈՒ ՇՐՋԱԳԵՍՏՅՈՒՆԵՐ

ՊԼՈՒՋԻ ՀԱՄԱՐ ՏԵՍԱԿ ՏԵՍ Կ ՄԵՏԱՔՍԵՆՈՅ ԿԵՐՊԱՐԱՆԵՐ
ԳԼՈՒԽԻ ՄԵՏԱՔՍԵՆՈՅ ՍԱԼԻԱՆԵՐ, ՄԵՏԱՔՍԵՆՈՅ ԹԱՇԿԵՆ ԿՆԵՐ
ԳԱԶՄԻՐՆԵՐ, ԶՈՒՀԱՆԵՐ, ԳՈՐԳԵՐ,
ՍԷՏՈՏԵՆԵՐ ԵՒ Ն. ԵՒ Ն.

Կ'արժէ աչքէ անցնել ինչ որ իրապէս գրասիւ է՝ սակայն ո'չ սոսա

22 ԱՊՐԻԼ, 1908

ԹԻԻ 17

ԳՐԱԿԱՆ ՃՈՒՑ ՓՈԻՆՋԻ ՄԸ ՀԱՆՈՒՄ

(“Ա. ՄԱՄՈՒԼ” Ի Ա. ԵՌԱՄՍԵԱՅԻՆ ԱՌԻԹՈՎ)

Ա

Բարեկաստեհ այժմէութիւններ առիթը ընծայած են ինձի՝ իրենց մով գրադիւր երբեմն Ա. Մամուլի հիւրընկալ էջերուն մէջ։ Ու պատահած է որ ստոնց մէջ գտնուին գրատէրն ու dilettanteն հաւաստապէս հեռաքրքրող նիւթեր։ Ժամանակին, osiur քերթերու կեանքին (իրենց բայտակ թիւերու առիթով) ուշադրաւ երկուցիւնք և յաջողութիւններ պարտոյ երկու գրութիւններ^(*) անուշտ արգարացուցած են իրենց այդ հանդամանքը, նկատելով մանաւանդ որ միշտ մեր պոլսահայ անբուսական գրականութեան բազմակարգ Պարսէզը ուղեկու, պնդելու համար՝ ուրիշին, osiurին յիմելու արխուր հարկին մէջ գտնուելու և այդ ճիշիչ ստիպողականութեան տակ հեծելու գաւռն ճշմարտութիւնը անսոք և աւելի քան երբեք։

Հայ միտքը, հակառակ իր բազմապիսի ընդունակութիւններուն և հրաշալի ճկունութիւններուն, զուրկ է մնացած ընդհանրապէս՝ զուտ գիտական ամենաարժէք ունեւորուն մէջ սաւառնելու խոյանքէն։ Բացառութիւններ՝ այս ճիշտ ենթագրութիւնը ջրելու անգոր են։ Ցեղին ձայնը աւելի յարմար, աւելի օգտաւնդիր տրամադրութիւններ մը արտայայտած է՝ թրթռալով սովորաբար կրօնական, գրական և բանաստեղծական լարերու վրայ։ Թողով կրօնականը՝ կղերին և աստուածաբանին, մեր արդի անձուկ սահմանով գրական

[*] Տե՛ս Ա. Մամուլ Թիւ 4, 1903 և Թ. 7, 1904։

նութեան կալուածին մէջ յաճող ուշագիւր աչք մը շատ դժուարութեան չպիտի բախէր այս հաւատքը հաստատելու :

Այս պարզ ճշմարտութիւնը ապացուցանելու մէջ նուազ կարեւոր դերով մը չէ՛ որ կը ներկայանայ արդի հայ մատենագրութիւնը : Ծանօթ կամ անծանօթ հեղինակներու կողմէ մեզի հրամցուած տարեկան հունձքը ինքնին պերճախօս է այս մասին : Վիպական, բանաստեղծական և բանասիրական հրատարակութիւններ[*] մեր նախասիրութիւնները պարզելու, մեր ճաշակներն ու ձգտումները և անոնց հետ մեր մտաւորական ուժերուն վիճակը մասնելու անսլաշլու ու անվերջ պոքրանիշներն են : Ու արտօնիչն ալ : Եւ արդէն հրապարակին վրայ, այսօր, իբրև գրական կոչումներն արդարացող թերթ՝ (անկարեւորները չհաշուելով) երեք հատ հանդէսի գոյութիւնն ալ (Ա. Մանուշ, Մալխ, Լոյս) ինքնին բուարար վկայութիւն մըն է :

Այս տեսակէտէն մեկնելով, մեր միջավայրին ներած պայմաններուն ու միջոցներուն անբաւականութեան հակառակ, հայ մամուլին մէջ շեշտուած այս ձգտումնաւոր երևոյթը՝ շահեկանութենէ զուրկ չի համարուիր : Եւ առևտրական, գրական հանգէտներ ու տղոց յատուկ շարժաթաթերթ մը (բացի օրաթերթերէ) գովելի է որ կը ջանան այսօր իրենց կեանքը ապահովել, չնայելով արդի նութական տագնապին և իրենց (մանաւանդ գրականներուն) միջև մղուող բուռն պայքարին :

Այս աննպաստ պայմաններուն մէջ, աներեւակայելի յանդգնութիւն մը — չըսելու համար անձնուէր, անձնազոհ դիւցազնութիւն մը — պիտի ըլլար անտարակոյս՝ ամսաթերթի, եռամսեայի նման հանդէսի մը հրատարակութիւնը : Գաղափարն իսկ՝ արդէն՝ երկիւղալի նախապաշարումներու խոչընդոտին պիտի ընդհարէր . . . : Բայց Ա. Մանուշ՝ հաստատակամ՝ նշանը տուաւ : Ու դեղեցիկօրէն խիզախ շարժուածելով մը, իր սիրելի (և ամենուս ցանկալի) եռամսեայ գրական փունջը խնամով պատրաստելով գրասէր հասարակութեան տրամադրութեան տակ դրաւ զայն : Ամիսներ առաջ երբ արդէն Ա. Մամուլի «խմբագրին էջը» «բացատրիկ»ին ընծայելիք հրապոյրը աստիճանաբար կը ծանօթացնէր գրասէրներուն ու հետաքրքիրներուն, անհամբերութիւնը մեծ էր, ու սպասումը՝ անձկալից, այդ հրապոյրը ժա՛մ առաջ վայելելու տենդագին ցանկութեան մը մէջ . . . : Վիճելի նախապաշարումներէ կամ կանխակալ կարծիքներէ անկախաբար, գո՛նէ իմ մասին այդ անկեղծ յայտնութիւնը չեմ վարանիր ընելու, քանի որ, միւս կողմէն, օտար գրական քաջառիկներու նկատումով

[*] Դիտելի է որ գիտական երկ ու թերթ գոյութենէ զուրկ են ստեղծելու մը ի վեր՝ մեր լրագրական հրատարակին վրայ, ինչպէս նաև լուրջ կրօնաթերթ կամ կանանց յատուկ թերթ . . . : Թէև ունեցած ըլլանք քարոզագիրքեր ու պատուելիքներ :

ունեցած faible անպայման բաղձանքը սնուցած էր ներսս հայ բա-
ցառիկ ճոխ թիւեր ալ հրատարակուած տետներու: Եւ ուրախ եմ որ
մերիկը ունեցանք վերջապէս, զուտ գրական խնամուած ու յաջողած
թիւ մը, ինչպէս է Ա. Մամուլի անդրանիկ Եռամսեան:

Ընտիր ու փայլուն թուղթի վրայ, 144 էջերու մէջ խտացած այս
ստուարածալ թիւին սեմէն ներս մուտքի պահուն՝ է՛ն առաջ կ'ող-
ջունենք ծանօթ հնախոյզ բանասէր Յ. Գ. Մրմըրեանը, որուն «Լրա-
գրութիւնը թրքահայերուն մէջ 1840 - 1900» «բացման ճառ»ը բա-
ւական հետաքրքրաշարժ գրուածքներ մը կը պարզէ ունկնդրութեան
արժանի, հակառակ իր երկարութեանը: Այս «համառօտ յաւելուա-
ծ»ը, զուրկ սակայն վերլուծական առաւելութենէ, ունենալով աւե-
լի ժամանակագրական-պատմական գոյն մը, կոչուած է բաւական մը
լոյս սփռելու արդէի գրողներու միաբին մէջ՝ իբր աւելի քան կէս
դարու լրագրական շրջանի մը գործունէութեան, յուզումներուն և
ձգտումներուն կենդանի ցոլացուցիչ: Անխուսափելի Տէրոյնաց պատ-
ուելիքն և իր հրատարակած թերթերուն, գրաբար-աշխարհաբարի
ծանօթ լեզուապայքարին (զոր Մրմըրեան յարմար դատած է դիցա-
բանական վէճ կոչել սրամտօրէն, ակնարկելով Բ. Քէչեանի դործա-
ծած Արամազդ կեղծանունին), Երկրագունտին, Մափսին, Ա. Մա-
մուլին և ուրիշ կարևոր թերթերու մասին եղած ամփոփ հայեացք-
ները զուրկ չեն շահեկանութենէ, — ո՛րքան ալ parti-prisի ինչ ինչ
կէտեր քննարկողին աչքէն ներս մտնեն:

Ձղուտ ու կորովի ոճով արձակով մը — ինչ որ իր մասնագիտական
արժանիքն ու յատկանիշը կը կազմէ արդէն — Մուշեղ Եպիսկոպոս
գծած է «Պարտականութեան հաւատքը»: Ճշմարտութեան ձայնին
սիրահար ու հաւատարիմ հետևորդ այս գրագէտ եկեղեցականը գե-
ղեցիկ տեսութիւն մը ըրած է հաւատքին ու կոչումին գիտակցու-
թեան վրայ: Մնամէջ և անօգուտ աւելորդապաշտութիւններու, աղ-
տոտ կեղծիքներու և կայր ու տգէտ ենթագրութիւններու մոլոր
վարդապետութեան դէմ ուժգին ձայն մը բարձրացնող այս թո՛ւնդ
կրօնաւորը իր տարրին մէջ է: Անոնք որ իր խօսքերուն ու գործե-
րուն մէջ հակասութիւն (°) գտած. ըլլալու միաժող ու ինքնախաբ
հաւատքը ունեցած են, ապահովաբար շատ հաճոյք զգացած չեն
կարգալով իր այս հոյակապ էջը որուն սա վերջաբանին մէջ իր կո-
չումին և զերին գիտակից կեցեցեալներին մը անձնուէր ուխտը կը ցո-
լայ ճառնաչափիւր. «Մարգարէական շունչին տակ, այսինքն սոսկ
ապոլոգայի տեսականութիւն օժտուած արարականութիւնն է որ կրնայ
արդիւնաւորել մեր կոչումը: Ասկէ դուրս եղած ո՛չ մէկ ձգտում,
ո՛չ մէկ խիղախութիւն, նոյնիսկ ո՛չ մէկ կրօնք կրնայ մեզ ներշնչել,
ու տալ մեզի ա՛յն մեծ հաւատքը որ պարտականութեան և ճշմար-
տութեան հաւատքը ըլլայ:»

«Մայտա»ին համակրելի հեղինակին՝ ողբացեալ Տէն. Սրբուհի

Տիւսաբի «Թիշատակ բարեկամութեան» անտիպ էջը՝ նմանապէս ճշմարտութեան ձայնը լսելի ընել տալու, զայն փողով հոշակելու սահմանուած զգայուն գրուածք մըն է։ Անկեղծութիւնով, ճշմարիտ սէրով և գերազնիւ զգացումներով բարախուն՝ վիրաւոր սիրտի մը ուղղուած այդ տողերը կարելի է կարդալ առանց յուզումի... Որքան սուր թափանցողութիւն, որքան ճշտապատ ճանաչողութիւն՝ մարդերու և իրերու, ինչպէս անոնց դիմակին և բնոյթին... :

Զմրան հետ՝ գլուխ գլուխի կարճ մտերմասացութեան մը մէջ կարօ իր վիշտը կը բաժնէ . . . : Բաւական սրտագրու հրապոյր մը ունի այդ ոտանատորը, «Ճամբուն վրայ», և յաջողութիւն՝ արտայայտութիւնովը «եկւորի մը սպասման անձուկ»ին :

Բայց ահաւասիկ Յովհ. Գաղանճեանը իր «Կամք և դատարարութիւն» հոգեբանական լուրջ ու կուռ տեսութիւնովը որուն համար Մըմըրեան փութաց ըսել, և իրաւունքով. «(Եռամսհային) պարունակութիւններուն մէջ լաւագոյն թուեցաւ ինծի Յովհ. էֆ. Գաղանճեանի ծանր ու կշռող գրուածքը : » Տէրոյենց պատուելիին ներհուն կենսագիրին այս պատուաբեր վկայութիւնը Շէդոկիացի երիտասարդ բանասէրին յիշուած գրութեան մասին՝ ինքնին պիտեմք խօսիլ և արդէն, և երկարաբանելու տեղի չթողուր : Յատկանշականորէն ճիշդ է յարգելի յօդուածագիրին մօտ դիտողութիւնը : «Այն մարդը որ իր բնազդումներուն և անորոշակներուն գերին է, որ յուզումներու և կիրքերու հովերէն կը տարուբերի, որ կատարելապէս միջավայրի, ներքին և արտաքին ազդակներու ներգործութեան ենթակայ է, ինչքան ալ դաստիարակուած եւ զարգացած ըլլայ, միշտ բան մը կը պահէ իր մեջ կենդանական հոգեմեծ : » (Ես կ'ստորագծեմ) : Ահա այդ կենդանական էութիւնը ազնուացնելու, մարդը իր ստորնաքարը յուզումներուն և կիրքերուն վտանգաւոր ներգործութենէն փրկելու կոչուած հակազդեցութիւններուն պէտքն է զոր կը մտնանք Յ. Գաղանճեան, և իր բովանդակ պայծառատեսութիւնով և սեւեռամտածումով կը ձգտի առաւելութիւններուն կողմը այդ բարերար պէտքին, այսինքն կամքի մշակութեան և դատարարականութեան : Կ'արժէ՝ որ ուսուցիչ և մանկավարժ լրջօրէն անդրադառնան այս հարցին, — ինքնին անմիջական կերպով անհրաժեշտ ու կենսական — մանուկներու եւ պատանիներու նկարագիրը կաղապարող ու բարեկազմող ազդակները ուսումնասիրելով և կիրարկելով, որպէսզի տրուած դատարարականութիւնը իսկապէ՛ս շինիչ և «արդիւնաւոր ըլլայ : »

Կ. Ստեփանեանի «Տրամախօսութիւն»ը հայր ու որդի միջեւ՝ ընկերական կեանքի կարեւոր պայմաններ ու ձգտումներ շօշափող վիճակի տեսութիւն մըն է ուր ամուրիութիւնը խստիւ կը դատասիտուի և ամուսնութիւնը բարձրաձայն կը տորփողուի : Սկեպտիկներու և snobներու ինչպէս նաեւ... «պաշարուած բերդ»ի մէջ մնա-

ցողներուն (ամուսնացածներուն) հետաքրքիր ընթերցումին արժանի ի՞նչ աւելի յարմար նիւթ . . . :

Ի. Յ. Պէրպէրեանի թարգմանածոյ հատուածէն հաքուած թունակ պատկերոտ էջ մը՝ մարդկութենէն հալածական և դժոխական շարժարանքներու ենթարկուած թափառական հրեային ահռելի ստուսպանքը նկարող) Արտ. Յարութիւնեանն է որ «Մոխիր և Մախր» խորագրին տակ կը պատմէ մեզի իր յուզումներն ու պարանքները, իր «ունայն յառաջադրութիւնները», իր «հաճելի ինքնախարութիւնները» և մնացածը: Տարակոյսի, վարանումի և համուզումի, Հաստատականին ու ժխտականին միջև փոխնիփոխ ընդդիմադիր հոսանքներու հանդիպում մը, ընդհարում մըն է, մակընթացութեան և տեղաստութեան նման, — *tourmentée* ոճով մը նկարագրուած, — այդ խռովագին ու, աւանդ, յուսահատական հմայաթաութիւններուն ցուցադրաշարքը: Հակառակ սակայն բառատօքսական վարկածներու յաճախութեան ինչպէս նաև շարաքանական (*phraséologique*), ոճապաշտիկ, աշխատուած դրոշմ մը կրելուն՝ այս յօդուածը լաւագոյն էջերէն մէկը կը կազմէ Ա. Մառնուշի եռամսեային:

Ինչպէս ոչ նուազ յաջող քերթուածի մը հանգամանքովը կը ներկայանայ նաև՝ Սիպիլի «Մտնալ»-ը, զգայուն բանաստեղծութիւն մը ուր «Ցուլքեր»-ու ծանօթ հեղինակը իր «անգլին տենչերուն» համնելու, ներդումաւս ու բարի ձգտումներ իրագործելու և իր «բիւրեղ տեսիլքներուն մարմին տալ»-ու վերացկոտ երազանքին մէջ՝ կրօնաշունչ ալօթք մը կ'արտասանէ աւելի քան կը միտայ:

Շատ երկար պիտի ըլլար այս բազմերանգ քաջառիկին գրական ճոխ տեղանին կոչնականներուն ամէնքն ալ մի առ մի յիշելը՝ իրենց բերած ուրոյն նպատակներովը: Եւ սակայն արուած ըլլալով պարագային ալ բացառիկութիւնը, կը յուսամ թէ յարգելի ընթերցողներու ներդրամութեանը հանդիպում՝ և թէ յամառում մնացեալներուն ալ մտքին իմ անաչառ կարծիքի հպանցիկ յայտնութեանս մէջ:

Տօքթ. Յովհ. Տ. Ստեփանեանի շահեկան մէկ տեսութիւնը՝ բժշկութեան հայրը հղող Իբրահաթի վրայ, ուշագիւր ընթերցումի արժանի էջ մը կը գրաւէ՝ խղճտալիս պատկերացումովը անձին այն հնադարեան հռչակաւոր դէմքին, որ իր բազմակողմանի հմտութիւնով և փորձառական գիտութիւնովը՝ տուկաւին վինչէ ոյսօր սնուցայման հիացում գրաւած է Էսիլուլայի աշակերտներէն, որոնք յարգանքով կը յիշեն միշտ իր անունը որ անբաժան պիտի մնայ, և իրաւունքով, «բժշկութեան հօր» արգարացուցիչ տիպոսէն:

Իսկ բաւական համբերատար միտք ու ոգի պէտք է՝ հետեւելու համար Տ. Ասլանեանի «Իմաստասիրական» հայեացքներով սուգորուն երկարաշունչ աշխատութեան, «Կենաց պայքարը»-ին, որ կենդանիին և իր տեսախնդրուն ինչպէս նաև մարդուն և ցեղին գոյութեան

ու պահպանումին վիճակները ու հանգամանքները կը պարզէ բաւական հետաքրքրական և մանրամասն կերպով, բարեշրջական և առաջգիմական ձգտումներու ինչպէս անոնց ապահովումին և ազնուացումին տեսակետով:

«Կենաց պայքարը» էն դէպի ... «պարապ Գերեզմաններ»ը Տկն. Զապէլ էսայեանի՝ քա՛յլ մըն է միայն: Համակրելի գրագիտունին հո՛ս ալ ըմբռնեալ կուտայ մեզի ընթերցումին վայելքը մէկուն իր այն թրթռումով, բուրումով կամ բարասումով օժուն էջերէն զորս գիտէ ա՛յնքան յուզումով և զգացումով լուսապատկերել, անայլայլելի փօսափ մը կամ Ռէժոնթկէնեան ճառագայթներու բնորոշի՛չ ու գերասուր զգայնորոշութիւններուն մտածել տալով: «Պարապ Գերեզմաններ»ը՝ այս տեսակէտէն՝ նկարագրական զմայլելի էջ մը կը կազմէ, ուր «Ափրիկեան շողողուն երկնքին» տակ անցած իր «ապաւորութիւններ»ը կը յայտնէ մեզի «Շնորհքով մարդիկ» ի վարպետ նկարչունին: Անկասկած, այդ կարճ յայտ հմայիչ գրութիւնը ուր ա՛յնքան ուժգնօրէն արտփած ըլլալ կը թուի իր խանդաղատալից, տհնդավառ ու խկասի՛ւ պ հոգին, ազամանդի փալիլուն և յղկուած կտոր մըն է՝ Ա. Մամուշի ծանօթ ճոխ ու ծանրաբեռն գոհարատուփին խորշերէն մէկուն մէջ:

[Վերջը յաջորդով]

Մ. ՌԵՂՈՒՐԸՅԱՆ

ՍԵՐԷՆ ՎԵՐՋ ...

Սրժիս մեջ խո՛ր մեկնութիւն մը կայ հիմակ,
Հրդեհեմ վերջ փրսւակներ աւերակ,
Մոխրի շիջած սեխսել կոյսեր սքաւսուեր
Անուրջներուս Գերեզմաններն եմ կազմեր:

Տխուր մեզ մը — հառաչներէ կազմուած —
Կը խորի հորիզոնէն սքաւած՝
Կոհակները ստուերներուն սեւամոյն
Սրժիս խորը կուգեն շիւնել իրենց բոյն:

Անապատի անայտութիւնն անասնեան
Եւ դաշտերու բոսութիւնը անկենդան
Մոլորած եմ հիմակ արքողջ հոգոյս մեջ
Ուր անառարմեկնութիւն մը կայ անվերջ...:

Լ. ԳԱՆԹԱՐԵԱՆ

ՀԱՄԱՐ ԻՆՎԵՐՏ (*)

Լ

Արմէն Պարմանեան, հարուստ սեղանաւորի մը զաւակը ու միակ ժառանգորդը, դեռ երեսուն տարիներ բոլորած չէր երբ ստորի մը առաջ դժբաղդութիւններու ամենէ ահաւորը և անդամանելին կողգար մէկ օրուան մէջ իր քաղցրագոյն կեանքը թունաւորելու. իր մանկամարդ կիներ երկրորդ ծննդաբերութեան առթիւ կը դադրէր ապրելէ, տանելով իր հետ նորածին երախան ու թողնով իրմէ ետեւ Չ տարեկան մանչ զաւակ մը իբրեւ մէկ մասն իր անստգիւլ գոյութեանէն, իբր յիշատակ անցեալ երանութեան օրերու, որոնցմէ երազ կը մնայ միայն, երազ՝ որ մշտական անողոքելի հանգստանքով սգաւոր ամուսնին տառապանքը կը բարդէ, ու երբեմնի լոյս ու կանաչ աշխարհը խաւարին տանջարանի բոլոր արհաւիրներով կը ընու:

Սուգի առաջին օրերուն մէջ զաւակը փոխանակ հօրը իբրեւ միութարութեան խարխիւր հաստատուելու, փոխանակ մօայլ ապագան լուսաւորելու խոստումով նոր արեւի մը առաջնութեան ճառագայթը նկատուելու՝ այդ անմեղ էակը իր վշտացեալ հօր յուսահատութեան լրումը կնքող պատուհասը կրաւ:

Պարմանեան գրեթէ կ'ատէր իր և կնոջ ազնիւ ու թարմագոյն արիւնէն գոյացած, սիրոյ առաջին համբոյրով մարմնացած, կրկին սիրտերու շերմագին խմորումէն զտուած այդ չքնաղ հրեշտակը:

Երբ երախան մայրիկ բառը կը թոթովէր, երբ սենեակէ սենեակ բոկոտն վազվզելով ու լիարուստ կակաչով իր մայրը կը փնտռէր. ու երբ կոչը կը մնար առանց արձագանքի՝ հայրը կը կարծէր զգալ այդ անմեղութեան ամբողջին վրայ չար ոգիի մը շունչին տամպութիւնը. բայց երախան շուտով կը մոռնար մայրը և իսկոյն ուրիշ նիւթով մը, ոչինչով մը կը խաղար, տարբեր վանկերով կը փորձէր երգել, և մանկան խնդումները հօր սիրտը յ'արիւնէին:

Բարոյական կենցաղի մէջ աննկուն նկարագիրը, ինչպէս և գործի աշխարհին մէջ կամքի կուռ կոթողը՝ որ հպարտ և աներկեան կացքով մը կը ծաղրեն ուրականին սպառնալիքը՝ սիրոյ ստճաւին փշտակներուն տակ իբրեւ դիւրաբեկ բիւրեղ կը փշրին:

Այս աագնապէն առողջ ու բարձրագլուխ դուրս գալու համար՝ կամք ու նկարագիր երկրորդական ու թեթեւ գեր միայն կը կատարեն. իսկ առաջին դերը կը պատկանի հոգեկան ոյժի, այսինքն խոտալին, որ է ինքզինքը խաղելու գիտակցութիւնը. սակայն խաբուիլ կամովին, այս բաւական չէ սպրե ու համար, մանաւանդ որ այս

(*) Տե՛ս Թիւ 16. էջ 364:

ձևին մէջ կեղծիքին օժանդակութիւնը անհրաժեշտ է: Խաբել իր անձը տալով իտէպլին գործելու լիազօր արտօնութիւն՝ ահաւասիկ կեանքը երաշխաւորելու և պարտականութիւնը գոհացնելու գլխաւոր պայմանը. բարեբաղդօրէն մարդ էակին մէջ ինքնագոյ է այս հոսանքը, այնպէս որ ամենէ յատու և համոզուած նիւթապաշտը, ունայնութիւնը մերկացնող ամենէ մեծ փիլիսոփան չկրնար իր հոգեկան բնազդները հիմնովին վտարել, ու մինչև իսկ գիտնալով օղին մէջ դրեալներ կառուցանելու յիմարութիւնը՝ մարդ իր կամքէն անկախ և անծանօթ ոյժի մը թելադրութեամբ կը ձգտի կեանքը պահպանել, վասնզի ամեն պարագայի մէջ տպրիւն անոյ՜ է, և այդ համեմէն կը ծորի յոյսը, որու միայն կը պարտաւորինք տառապանքի ջլատու մըն ու կամքի տիրապետութիւնը:

Զարգացման և հոյակապ նկարագրի տեսակէտով իր ժամանակին ամենէ լուրջ ու սրտուական անձնաւորութիւններէ մին ըլլալուն հակառակ՝ Պարմանեան նախ չկրցաւ հաւատալ իր կնոջ մահուան, ինչպէս չէր հաւատար թէ ինք անորմէ անշատ ապրած ըլլար ժամանակ մը, սիրոյ ծայրայեղ պատրանքը, կրօնքը, կամ ուրիշ լեզուով՝ յիմարութիւնն է ստիկա այն հազուագիւտ սիրտերու մէջ՝ որոնք անեղբերական անհունութեան իբրեւ մանրանկարը ձուլուած են, յետոյ երբ փոքրիկն սկսաւ իր մայրը փնտռել. հայրը զգաց իր սիրտին պարտապը, իրմէ ծնած երախան էր որ կը գուժէր աղէտը:

Ա՛հ, որքն իր մայրը կ'ուզէ, ինչպէս կ'ենը սիրուիլ կը պահանջէ. մանուկը չհամակերպիր անկարելիին, նա չգիտեր, չճանչնար ճակատագիր անուն բռնաւորը, նա կ'արհամարհէ աշխարհի արկածները, կը խնդայ կրակին վրայ և կ'ուզէ բոցերուն մէջ խաղալ. տեսած եմ երախայ մը որ օձին գլուխը կը շոյէր ու մերթ կը հարուածէր երբ ահարկու կենդանին եկած էր իր կաթի գաւաթէն բաժին քամելու. մանկան ճիշդ ամենէ բուռն բողոքն է Աստուծոյ խմաստութեան դէմ որով ստեղծեց զինքը, և Աստուած կը հրճուի այդ բողոքէն այնքան՝ որքան պիտի սրտմտէր կեղծաւորին ուխտնաէն. Աստուծոյ չէ տրուած մանուկ պատժել. Բրիստոս առանց դատելու արքայութիւնը տուաւ տղոց. մարդկային ազգերու բոլոր կրօնները չեն կրնար համոզում գոյացնել և ուղղութիւն հաստատել մանուկ էակին մէջ: Մանուկը չար է ըստ ինքեան, վասնզի սիրել չգիտէ, իսկ եթէ իր մայրը կը փնտռէ միշտ՝ անոր կաթին, համբոյրին ու փայփայանքին համար է. և սակայն նոյն այդ չարութեան մէջ է իր անմեղութիւնը, վասնզի եթէ սիրել գիտնար՝ նոյնպէս պիտի գիտնար և ստել. գիտութեան ծառը տակաւին չէ ընծիւղած իր մէջ. բայց անոր սերմին կը պարտաւորի մանուկն իր գոյութիւնը. մեր բոլորին ծնողն է այդ ծառը, որուն էական հիւթն է չարը, ինչպէս թղենիին իսկութիւնն է լեզին, որմէ կը հասնի քաղցրագոյն միրգը. բայց թղենին չփոխեր իր սահմանեալ բնութիւնը, իր պտուղը միշտ քաղցր է. մանուկը կրկին հակառակու-

Թիւններու խմորումն է, ուսկէ կը մնայ յետոյ կամ մին կամ միւսը: Մանկական շրջանին մէջ երախաներու հաւասարութիւնը անսոյլալիւ լի է. պոռնիկին ինչպէս և սրբուհիին աղջիկները կոյս կը ծնին. կաւ յիշափա և Քրիստոս մանուկները հաւասարապէս լոյս տեսան, երկուքին ալ բողոքի ճիշերէն առանց խորութեան հրճուեցաւ Աստուած, իսկ յետոյ մին՝ այսինքն Մովսէսն ալ չար դատեց միւսը, և միւսը՝ այսինքն Արդարը ներեց իր անիրաւ դատաւորին:

Սակայն ի՞նչ փոյթ եթէ ծաղիկներէն թոյն պիտի արտադրի կամ անուշահոտ իւղ պիտի ծորի, բաւական է որ թարմ լին այժմ. ծովը, երկինքի այդ անապական հայելին, որքան ալ ենթակայ փոփոխման՝ հրաշալի է լոյսին տակ. երկինքը, որքան ալ սառչի ամպերով ու գիւշերը խաւարով վարագուրուելու սահմանուած՝ մտացածին արքայութիւնը կը պատկերացնէ իր սնունդն ծառովով. գեղանի կնոջ հրեւը, որքան ալ չնական համբոյրներով ապականուելու հակամէտ՝ իր անարատութեան եղանակին՝ յանկուցանող միակ պատկերն է:

Ի՞նչ փոյթ ուրեմն եթէ ապագային մոլեռանդ մը կամ հանճար պիտի յայտնուի երախան, որու մատղաշ զանգուածը անմեղութեան բոլոր հանգամանքներով բաղադրուած է այժմ, քնացող մանկան եւրեմն վրայ գուարթուններ կը թրթռան ու թերեւ կը նախանձին անոր թարմութենէն, վասնզի հրէշտակները ծեր են այլեւ ու մեղաւորներու դէմ երկնային արգարութեան արձակած վճիռները փորձադրելու պաշտօն կը վարեն:

Եւ ահա երկու տարեկան որբը երբ իր մայրը կը փնտռէ՝ իր կողմն հօր սիրտին մէջ եռացող արեան ուղղութիւնը կը խանգարէր, ու Պարմանեան որբին վրայ կը տեսնէր իր սիրոյ վաղամեռ առարկայէն մնացորդ մը, որով փոխանակ մխիթարուելով՝ կը կարծէր թէ Աստուած կամ ճակատապիւրը զինք ծաղրելու համար միայն թողած է զայն իր մօտ:

Բայց Պարմանեան չէր այն հասարակ հոգիներէն, այն թուլամորթ, երկչոտ, նախապաշարեալ ու մթին ուղեղներէն, որոնց կեանքը հակառակ իրենց համար թանկագին ըլլալուն կամ այս միակ պատճառին համար՝ իրենց շուքէն իսկ կ'ահաբեկին ու կատուի մը ոտուամէն հազար մեկնութիւններ կը հանեն. Պարմանեան իր նաւն իր ուղղութեան հնազանդեցնել գիտէր ամենէ կատաղի փոթորիկներու պարագային իսկ, նոյնպէս գիտէր իր արտասուքն ըմպելու եղանակը, երբեմն կը խնդար իր տկարութեան վրայ և իր անձը ամօթի կը դատապարտէր որբին դէմ զգացած բարկութեան համար:

Կ'անցնէին օրերը և յաջորդող օրերուն հետ կնոջ պակասը զգալի եղանակով մը կը պարզէր ցրտագին դատարկութիւնը, և այրին դժբաղդէս կը համոզուէր իր սիրականին մշտական բացակայութեան, տակաւ կը ձգտէր անոր յիշատակն ամփոփել ու կեդրոնացնել որբին վրայ, բայց տարբեր բան է կինը, տարբեր է զաւակը:

Ստոյգ է որ պուրակին վրայ թանձրացող մշուշը տակաւ կը ցրուի առաւօտեան սիւքէն և արևին ճառագայթներէն, և պուրակը կը վերզգենու իր վճիտ ու դալար հանդերձանքը, նոյնպէս ստոյգ է թէ կատարուած դժբաղդութեան մը առաջին տպաւորութիւնը կը թեթևի մեծ բժշկապետին՝ այսինքն ժամանակին շնորհիւ, սա տարբերութեամբ միայն որ տպաւորութեան թողած հետքը կ'արգիլէ կեանքի երբեմնի փայլին վերադարձը իր իսկութեան մէջ:

Որպէսզի այս հետքը բոլորովին սրբուի ու լքուած գետինը կարենայ գտնել եթէ ոչ իր նախկին անվթար հաստատութիւնը՝ գէթ վերըստին մշակուելու յատկութիւն, ինչպէս մշուշէն յետոյ պուրակը կը պարզէ իր վճիտ ու դալար հանդերձանքը՝ պէտք է որ ընտելուին օգիւթեան հասնի, պէտք է բուռն հոսանք մը ու ելեքտրական նորագոյն ոյժ մը յեղաշրջեն, քչեն, տանին կուտակեալ թանձրութիւնը, պէտք է անակնկալ պատահար մը, նշանաւոր դէպք մը, անյեղի արկած մը վշտացեալ հոգին մղեն տարբեր ուղղութեան, յուսարեկ սիրտը վերաձուլեն տարբեր բովի մէջ, պէտք է վստահելի ուղեցոյց մը դարձնէ մոլորեալ ուղևորն իր ճամբուն:

Եւ չուշացաւ այդ օրը. Համբարին յուղարկաւորութեան դասած էր Պարմանեան, տաճարին մէջ նա լացաւ իր կնոջ յիշատակին, բայց իսկոյն սրբեց իր արտասուքը յիշելով ողբացեալ երիտասարդին այրին, զգաց թէ անոր վիշտը իր սուգէն աւելի ծանր կը կշռէր, վստահ կիկն մ'էր այրին, որուն սիրոյ գարունը կ'ընդհատուէր վաղահաս ու մշտական ձմեռով: Թաղումէն յետոյ մեռելին տունը զնաց սգաւորներուն ցաւակցութիւն յայտնելու, տօնախմբութեան առթիւ միայն հրկու անգամներ այցելած էր այդ յարկը. տեսաւ ողբացեալին պարագաները ու իւրաքանչիւրին արտասանեց սովորական բառերը, ամենէ վերջ ներկայացաւ նորատի այրիին, բայց իր լեզուն բառ չգտաւ հեգելու. Վիրգին յանձնեց իր ձեռքը այցելուի ձեռքին, վեր առաւ ցողակիր աչերը ու մրմնջեց վշտազին:

— Կ'սպասէ՞ք այս օրուան...:

Պարմանեան այդ աչերուն մէջ կարծեց տեսնել անմխիթար սուգէն աւելի խոր ու տարածուն սիրտի մը աւերումները և անոնց վրայ խիստ հեռուէն ցոլացող կայծի մը տկար նշոյլները...:

Այն ժամանակ ինք իր կարգին մրմնջեց:

— Համակերպեցէք, Տիկին...:

Եւ անզգալաբար ու մոտովին յարեց:

— Համակերպինք...:

Վերադարձին՝ իր տունը չունէր այլևս այն երեւոյթը, ինչպէս թողած էր առաւօտուն, տխուր ու սգալիր. այժմ Վիլյայի մը բոլոր հրապոյրներով կը բարձրանար շէնքը, ուր նորասպակ ամուսնի պիտի վայելէին մեղքալուսինը:

Պարմանեան սրացաւ սանդուղէն վեր և առաջին խօսքը զոր ար-

ձակեց՝ եղաւ:

— Ո՛ւր է զաւակս:

Առաջին անգամի համար վարձկան ծծմայրը կը լսէր պարոնին բերնէն այդ անձկալիւր հարցումը, ու պատասխանեց:

— Փոքրիկը քնացաւ, պարոն:

— Քնացա՞ւ... դեռ իրիկուն չեղած. հիւսնդ է...:

Ու Պարմանեան կը դողար:

— Ո՛չ, պարոն, այլ իր սովորութեան համեմատ ամեն օր այս ժա-
մուս կը հանգչի, վասնզի օրն ի բուն դրացի տղոց հետ խաղալով կը
յոգնի:

Հայրը մօտեցաւ սիրուն մահճակալին, բացաւ վարագոյրը ու
տեսաւ իր հրեշտակը:

Օ՛հ, այդ հրեշտակը, ո՞վ կարող է անոր երազին թափանցել:

Հայրը կը նայէր իր զաւակին ինչպէս պիտի նայէր Հարբակոն իր
գողցուած գանձին զայն վերստին գտնելուն:

Հայրը կը տեսնէր այդ վարդագոյն թաւիչէ շինուած պատկերին
վրայ փոքրիկին մօր խեղական պատկերը:

Երկար տեւեց լռին պաշտումը, յետոյ ծռուեցաւ երկիւղածու-
թեամբ, հրեշտակին կակաչի շուրթերուն վրայ տեղաւորեց բոցա-
վառ համբոյր մը, փոքրիկը բացաւ իր աչիւրը, հայրը տեսաւ անոր
ծաւի խոշոր բիւրերուն վրայ Մայիսի երկինքը, տեսաւ այդ երկինքին
վրայ փոքրիկին մօր լուսափայլ ու խառնուրդ երեսը:

Հայրն առաւ զաւակը ու սեղմեց իր կուրծքին վրայ, հոգեհան
համբոյրներով ողողեց անոր ամբողջը. փոքրիկն ուժով կը քաշէր հօր
պէխերը:

Հայրն հարցուց զաւակին:

— Ի՞նչ է անունդ, տղաս:

— Լի, պատասխանեց փոքրիկը փոխանակ Լեոնի:

(Շարունակելի)

Կ. ՍՏԵՓԱՆԵԱՆ

Ս. ՊԱՏՐԻԱՐԳՆ Զատիկ առթիւ շնորհաւորական քարթեր ղրկած էր Մեծ. Ղուկաս
էֆ. Նասիեանի, Գէորգ Էֆ. Պուպլիի, Յարութիւն Էֆ. Իփլիբեճեանի և Թերթիս խմբա-
գրին:

ԼՈՅՍ.— Զատիկի առթիւ Լոյսի խմբագրութեան հրատարակած 48 էջով 16րդ
թիւը ստացանք, այլազան և շահեկան պարունակութեամբ և բազմաթիւ յաջող պատ-
կերներով:

ԱԼՓԻԱՐ ՄՏԵՐԻՄ

Մեր սրամիտ աշխատակցին այս մտերմական նամակը կ'հրատարակենք, որու մէջ Բարիզէ կրած իր առաջին տպաւորութիւնները կը նկարագրէ իրեն յատուկ զուարթ ոճով. տարակոյս չունինք թէ մեր ընթերցողներն մեծապէս գոհ պիտի մնան այդ տպաւորութիւններու ընթերցումէն և այս գոհունակութիւնն իսկ զինամասի պիտի ընէ Ալփիարը, յեր անզաղտնապահութեան առջև։

Ծ. Խ.

Սիրելի Հրանտ,

Ձորս օր ծովու վրայ տատանելէ ետքը, քառասունը ութ ժամէ ի վեր Բարիզ կը գտնուիմ։

Entre temps օր մը միայն կրցայ Մարսէյլ կենալ։

Մարսէյլի վրայ շատ բան չունիմ ըսելիք։ Այնքան քիչ կեցայ հոն։ Բայց տեսայ ինչ որ կարեւոր է տեսնել։ Քանիպիւրէնը. Մարսիլիացիներուն հոգին։

Եւ երբ ըսեմ թէ Պատիին գացի և կերայ իրենց պոռյապիւր, արդէն ուրիշ բան չի մնար ըսելիք։

Արևելքի կտոր մը՝ Մարսէյլը. թխերես մարդեր, սև մազերով կիներ — որոնց շատերը մատ մը պէխ ունին — մեր կիներուն պէս լայն։ փոր, գէր և շատ քիչ ճաշակով հաղուած։ Բարիզէն մատ մը հեռու և այսքան մեծ տարբերութիւն, խելքս չի հասու տուոր։

Ժամանակ չունեցայ Բրատոն տեսնելու, Ժօլիէթը, Նոդը Տամ տը լա Կարաը և Իֆի դղեակը, որուն անունը կեանքիս մէջ առաջին անգամ կարդացած վէպս յիշեցնել կուտայ ինծի՝ Մօնթէ Քրիսթօն, Ապպէ Ֆարիան, Էտմօն Տանթէսը։

Մարսէյլի մէջ ամէնէն շատ ի՞նչ կուզես որ աչքիս զարկած ըլլայ... խառապի մը կնիկը...

Այս կնիկան ծախածը՝ միս ըլլալու չէ. Հաղորդութիւն։

Ինչ կնիկ, Աստուած իմ...

Հազիւ երեսուն տարու, élancé հասակ մը, նուրբ, շատ նուրբ մէջք մը, խարտեաշ մազեր որոնց վրայ կարծես գարեջուրի փրփուր թափած է, աչքեր կապոյտ Միջերկրականի ջուրերուն պէս և խորհրդաւոր՝ երկնքի պատառի մը հանդոյն, ձեռքեր ունի մեղրամոմէ շինուած և բերան մը այնքան պզտիկ, այնքան պզտիկ որ ես կը կարծեմ թէ անոր վրայ համրոյր մը դնելու համար երկու կտոր ընելու է պաշիկը, ուրիշ ճար չիկայ։

Հապա թուալի՞թը, ան ի՞նչ ճերմակ օձիք մը, ինչ մաքուր թէնոցներ, կապոյտ աքրծէ չրջազգեստ մը և գլխուն վրայ տանթէլէ գտակ մը։

Մտուռներուն վրայ անհամար մատնիւներ, մարդաբիտի հատիկներով sautoir մը կուրծքն ի վար և կէս մէջքէն վար՝ ճերմակ գոգնոցը։

Աշխատութեան, կենսապայքարի թուգուհի մը զոր հում հում ուտելի կուգայ, իր ծախած միսին պէս:

Շփոթած, զմայլած, յափշտակուած դիմացի մայթէն նայեցայ իրեն երեք վայրկեանի չափ և ճամբաս չարունակեցի սա համոզումը գոյացնելով թէ աշխատութիւնը իր ամենէն գուհիկ ձևին տակ իսկ, չաղատուեր աղւոր դէմք մը, չի նուաասացներ իրմով ապրողը, բան մը չի պակսեցներ անոր շնորհներէն և հրապոյրներէն:

Գիտականութիւններ տեսած եմ որ հաղիւ սպասուհիներ կրնային ըլլալ այս խառնացի կնկան քով:

Hôtel de Noaillesի դէմը ակնոցաւաճառի խանութ մը կայ որուն վրայ գրուած է Sébastien Allemand...: Ֆրանսացի մը քեզի որ Գերմանացի կը կոչուի, ասանկ խելք չի սեղմելիք բան: Այդ երկու հակասութիւնները ի՞նչպէս կըցեր են միմեաւ մէկ մարդու վրայ: Tê, mon bon, on est de Marseille, ou on ne l'est pas...

Վերջապէս ԲԱՐՈՒՋ... Քառասուն տարի ամէն զիշեր տեսած երազներուս իրականացումը:

Եւ սակայն épaté չեղայ, զարմանալի չէ՞ ասիկայ:

Ամէն տեսածներս նորութեան մը հրապոյրը չունին, կարծես ամէնքն ալ կը ճանչնամ, ամէն օր տեսած բաներս են ասոնք:

Թուր Էյֆէլը, Արք տը Թրիօմֆը, Բօն Նէօֆը, Օպէլիսքը, Օբէրան, Քաֆէ տը լա Բէն, Տիւվալները, Բրէնթանը, Պօն Մարչէն, Կռանտ Ոթէլը, տը լա Բէ փողոցը, Avenue des champs Élysées, ն Բլաւ Վանտօմը, Էնվալիտը, բայց այս ամէնը մտերիմներ ինծի, կարծես ծնած օրէս ի վեր անոնց չուրջը ապրած եմ:

Pardon, միտակ Օբէրան գիտցածիս պէս չէ, ես միշտ կերեակալէի թէ ճերմակ մարմարէ չիլուած է, միջոցեւ սև կռանիթէ է եղեր: Այս տգիտութեանս համար անշուշտ չեն կախեր զիս:

Բայց զիտցած բաներէս հազար անգամ աւելի չի գիտցած բաներ ունիմ եղեր Բարիկ:

Շուն ծախող խանութները. առասիկ inédit բան մը ինծի համար:

Լսած էի բայց չէի տեսած: Ընդունէ որ լսելու և տեսնելու մէջ ովկէսններ կան:

Ապակեգարանի մը մէջ, որ իբրև ցուցափեղկ կը ծառայէ, ութը տասը հատ luxeyի շնիկներ exposé եղած են, որոնց ի տես այնքան ապուշ կը կարիմ սրբան ինքզինքնին կը կորսնցնեն: Այսինքն թուղ բերող ուղատապանները երբ իրենք զիրենք կը Կանեն Քանդորուօյի մաղաղային առջև ցուցադրուած մոմէ manequinին դէմ:

Պզտիկ շնիկներ որոնք ասիւղ մէջ կրնաս սեղմեցնել, մեռաքս են կարծես իրենց դանդուր մազերը, փղոսկրի պէս կը փայլի իրենց վարդագոյն քիթն ու բերանը, մաքուր մաքուր ստախկներ ունին, և կարծես maintienի դասեր առած են:

Ճիշտ ժամ մը կեցայ այդ ապակեգարանին առջև և այդ տասը

չնիկներէն և ոչ մէկը ունեցաւ այն մոռացումը . . . որ դուրսը միշտ պատի մը տակ միտքերնին կուգայ :

Քաղաքավարութեան այդ գաղաթնակէտին չին հասած տակաւնն . . . մեր մայր վարժարանի աշակերտները : Շունները կամաց կամաց քուէ տալու իրաւունքը պիտի պահանջեն :

Ուրիշ բաժանումի մը մէջ , շուներու արդուզարդին պատկանող առարկաներ , ինչպէս քառալույէ կօշիկ , մետաքսով doublé եղած բալթօներ , մեծարժէք collierներ և . . . գրպանի թաշկինակ :

Ինքզինքը յարգող ամէն շուն իր վրայ կրելու է իր անձնական պէտքերուն յատուկ թաշկինակ մը որուն մէկ ծայրը իրեն անունին սկզբնատառը բանուած է մետաքս թելով և ճիշտ մեծ դուքսերու պէս , շուներ կան որ couronne մը և կամ զինանշան մը դնել կուտան իրենց հագուստներուն վրայ :

Շունի համար դերձակներ կան : Tailleur pour damesը գիտէի , tailleur pour chiensը հոս տեսայ :

Պզտիկ ծանուցում մը տպակիին վրայ ուր ըսուած է թէ այս տարուան մօտային համաձայն , այսուհետեւ շուները իրենց ծածկոյին ետեւի մասին վրայ չինուած գրպանին մէջ պէտք է պահեն իրենց թաշկինակը , փոխանակ առջեւի կողմը ձախ գրպանին մէջ դնելու զայն , ինչպէս կրնէին ասկէ առաջ :

Մէթրօքօլիթէնը հիացուց զիս , տա ի՞նչ վիթխարի յղացում , այդ ի՞նչ հակայի գործ , բայց շուներու այդ պատմութիւնը պարզապէս ապշեցուց զիս . je n'en reviens pas . . . :

Բարիզ իր խոշոր գիծերուն մէջ ամէնուս ալ ծանօթ է , բայց իր détailներուն մէջ մեծ է Բարիզը :

Մի միայն պանիր ծախող մէկը որ իր կրպակին համար , Rue des Mathurins , տարին 40000 ֆրանք վարձք կը վճարէ և ոտորէ ծախող կին մը որ վաթսուն պաշտօնեայ ունի — ճիշտ այնքան , որքան ունի Crédit Lyonnaisն Իզմիրի մէջ — ահա այս բաներն են որ Բարիզը Բարիզ կընեն :

Ծաղկավաճառի ցուցափեղկեր կան , Հրանտ , որոնց մէջ աւելի շատ բանաստեղծութիւն կայ , քան . . . Մեծարեցի հատորին մէջ :

Բարիզի մէջ տեսնուած հարստութիւնը , մեծութիւնը , ճոխութիւնը , luxeը , մեծ շէնքերը , մեծ պուլվարները , օթօմօպիլները , կառքերը , երթևեկը , ամբօիսը , շարժումը չէ որ կապչեցնէ զիս , du reste , je m'y attendais , ասոնցմէ դուրս , ասոնցմէ զտա , ասոնցմէ վեր ՃԱՇԱԿԸ կայ որ խելքը կառնէ զիս :

Մտավաճառի խանութիւնը տեսայ որոնց մէջ տիրող մաքրութիւնը , չքեղութիւնը և կանոնաւորութիւնը արեւելքի ամէնէն շատ փրնտուած salonներու մէջ իսկ չի կայ :

Կովի միսն անգամ , ոչխարի փորոտիքները , հորթի տոտիկները ունին ce je ne sais quoi de parisien , որուն վրայ գաղափար իսկ

չունինք:

Այդ անագին զանգուածով կովերը իրենց մորթէն մերկացած և որ Ս. Կարապետի պէս գլուխ չունին, անանկ մաքուր, անանկ գըրաւիչ, անանկ զմայլելի կերպով առաստաղէն վար կախուած են որ անագին փափաք մը կուտան քեզի իրենց մօտը գտնուող և այդ կըըպակին մէջ ծառայող բայց իշխանուհիի tenuem օղջիկներուն հետ կարգուելու:

Հապա մրգավաճառի խանութները, restaurantները, սրճարանները, patisserieները, և Rue de la Paixի գոհարավաճառները:

Հիմայ կը հասկնամ թէ ինչ աղւոր բան է եղեր Բարիդի մէջ ապրիլը: Մեղք որ շատ ուշ մնացի և հիմայ հաղիւ ժամանակ ունիմ Բարիդի մէջ մեռնելու:

Որբերեան Ժան տ'Արքի արձանը պիտի նկարագրէր ձեզի և կամ Բանթէճընը, Չիֆթէ-Սարաֆ Quartier latinի վրայ պիտի խօսէր և Պարոտմանն ոտանաւորներ պիտի յօրինէր Արմէնօնիլ երթալուն պէս:

Ես խառապներուն վրայ կը ճառեմ, ինչէն է աս: Որկրամո՞ղ եմ, չէ. ճեղքպութիւն ընելու համար եկած եմ, ատ ալ չէ:

Հապա ինչո՞ւ: Ես մէկ բանի կը վերագրեմ տախկա. Մարսիլիայի խառապին կնիկը մօքէս չեղար կոր: Ի՞նչ կուզես որ ընեմ:

Բարիդ հաստատուած ամէնէն ծանօթ հայուն հանդիպեցայ երէկ: Քաֆէ աը լա Բէի Բիէուը, Թօքաթլիանի եղբայրը, որ հակառակ յիսուն տարու մարդ մը ըլլալուն՝ տակաւին պիկները չեն բուսած:

Տեսայ նաև Matinի շէնքը. C'est colossal, և Grand Hotelի hallը, c'est féérique. Credit Lyonnais, խելքի գալիք բան, և Բաքէնի պալատը:

Մեր գիտցած պտըտիկ, պատ բարակ, գաճաճ ասեղը, այդ պողպատի աննշան կտորը, ինչ հրաշքներ կրնայ եղիւր գործել:

Երբ ըսեն քեզի թէ ասեղին ծայրովը բիրամիտներ կը շինուին և կամ միլիոններ կը դիզեն, դժուարութիւններ մի՛ յարուցաներ հաւտալու: Բաքէնը աչքիս առջեւ է:

Այս անգամ դուրսէն տեսայ, երբ ներսը պտըտիմ ընթերցողուհիներու անուշիկ խաթերն համար, կը խոստանամ մասնաւոր յօդուած մը զրկել «Մամուլ»ին:

Վերջին ժամ:

Այս առտու ժամը 9ին որո՞ւ կուզես որ հանդիպիմ: Մի՛ մտածեր, մի՛ յողնիր, չես կրնար գուշակել,

Օրուան է՛ն մեծ մարդը՝ Ռօշէթը en chair et en os.

Փողաւոր օթմօսպիլէ մը դուրս կը ցատկէ և բաղմութիւնը ճեղքելով կանցնի կանհետանայ Comptoir Généralի դռնէն ներս:

Դուրսը chauffeurին քով, երկու ոտտիկան լաւ մալուած groutmberու պէս, այդ մեծ ու թշուառակոն սեղանաւորին հրամաններուն

տակ դրուած և կը հսկեն որ... կծիկը չի դնէ:

Թէև Ռօշէթ բանտարկուած է պաշտօնապէս և գիշերները dépôt-ն կանցնէ, բայց օրէնքներուն մէկ արամադրութեան հետեանքով ցերեկը ազատ է իր coursel-ը քնելու: Կէս օրին Durand-ին քով կը ճաշէ և գիշերը բանտին մէջ իր կերակուրը Paillard-էն բերել կուտայ, չիլ մը շամբանեայ միասին:

40 H P օթօմօպիլ մը, բանտին դրան առջև կազմ՝ ու պատրաստ իրեն կսպասէ:

Այս արայմաններուն տակ դող ըլլալը c'est du dernier chic.

Ինչ կուզես ըսէ, սիրելի Հրանտ, ամէն տեղ մարդիկը միեւնոյն են:

Հաց մը դողցիր, ոտքիդ չլիժայ կը գնեն: Երկու հարիւր միլիօն օջանսումիշ ըրէ և եթէ չամչնան Պատուոյ Լէգէոնի ստպետ կը կարգեն զքեզ:

Ինչպէս կնկան պղտիկը, նոյնպէս գողութեան մեծը... մախպուղ է:

Բաւական երկարեցի նամակս և սկսայ ձանձրոյթ պատճառել: Կը հասկնամ:

Վերջացնելէ առաջ պզտիկ դիտողութիւն մը: Եկածէս ի վեր գրեթէ 1,000,000 կին տեսայ փողոցը, իսկ ոչ մէկ հաս պատուհանը:

Իզմիրի աղջիկներուն բարև ըրէ:

Տուր ձեռքդ սեղմեմ.

Յ. Ա. Լ. Փ. Ս. Բ.

Բարիզ, 16 Ապրիլ 1908

ԵՒԱՅԻ ՕՐԱԳԻՐԸ

(Գրեց MARK TWAIN)

ՇԱՅԱԹ.— Հիմա զրէթէ մէկ օրուան հոմ: Երէկ հասայ... Գոնէ ես աջապէս կ'կարծեմ: Եւ պէտք է որ աշապէս եղած ըլլայ, սրով-հետեւ եթէ երէկուան նախորդ օր մը կար, ես չիկայի այդ օրը: Եթէ ըլլար՝ կարծեմ պիտի յիշէի... Անշուշտ, հաւանական է որ երէկուան նախորդ օր մը եղած է և ես չեմ գիտած...: Լա՛ւ ուրեմն, աշուհետեւ ուշադրութիւն պիտի ընեմ և եթէ... «Երէկուան նախորդ օր» եր պատահին՝ միտքս պիտի պահեմ: Ի հարկէ լաւագոյն է նորէն սկսիլ և չի թողուլ որ յիշողութիւնս չիտթի, որովհետեւ ներքին ձայն մը ինձի կ'ըսէ թէ օր մը այս մանրամասնութիւնները իրենց կարեւորութիւնը պիտի ունենան...:

Ես ինքզինքս կ'անկատեմ իրր փորձ մը...: Այո՛, չատ լու կ'ըզգատ թէ փորձ մը կ'կատարուի իմ մասիս...: Անկարելի է որ ասկէ լաւագոյն կերպով փորձի մը առարկայ ըլլալուն զգայութիւնը ունենամ:

Ուրեմն, եթէ իրօք այսպէս է, իմ գոյութիւնն է որ ամբողջութիւնը կ'կազմէ փորձարկութեան: Ո՛չ, չեմ կարծեր: Ինծի այնպէս կուգայ թէ միւս բոլոր բաներն ալ մասնակից են այդ փորձարկութեան: Ես անոր մէկ մասը միայն կ'կազմեմ, ամենէն կարեւոր մասը, այո՛, բայց ակնհայտ է թէ ամէն բան ինծի հետ միեւնոյն ժամանակ փորձի ենթարկուած է...: Իմ ներկայ կայութիւնս ապահովուած է թէ ոչ հարկ է որ ես իմ վրաս հսկեմ և զգոյշ կենամ: Աւելի այս վերջին կարծիքին կ'հակիմ...: Բան մը ինծի կ'ըսէ թէ յորատեալ արթնութիւն մը կարեւոր է յաղթելու համար...:

Ամէն բան երէկուէնէ աւելի կոնսոնաւոր կ'երևնայ ինծի: Ամէն բան լինցնելու ածապարտութիւն մէջ՝ լեռներէն ոմանք աւելի բարձր թողուած են քան ուրիշները, և դաշտերը տակաւին ա՛յնքան խճողուած են անպէտ բաներով որ բոլորովին չարաշուք կերպարանք մը կ'ընծային: Անկարելի է որ արուեստագիտական ազնիւ և գեղեցիկ գործեր ածապարտութիւն լինցած ըլլան և այս ահագին նոր աշխարհը ապահովապէս վեհաշուք և գեղեցիկ բան մըն է: Հակառակ շատ կարճ ժամանակի մէջ շինուած ըլլալուն՝ անիկա տարօրինակապէս մօտ է կատարելութեան: Տակաւին տեղ տեղ չափազանց թիւով ասպիւր կան, մինչ ուրիշ տեղեր ալ շատ քիչ է անոնց թիւը, բայց կարծեմ թէ քիչ ժամանակի մէջ կարելի է դարմանել ասիկա: Երէկ իրիկուն Լուսինը իր գամուած տեղէն ելաւ, մինչև երկինքին վարի կողմը սահնցաւ և ինկաւ...: Ասիկա մեծ կորուստ մըն է: Բանի՛ կը մտածեմ ասոր վրայ՝ սիրտս կ'ճմլուի: Ո՛չ մէկ զարգարանք, ո՛չ մէկ տեսարան կար որ անոր չափ գեղեցիկ, անոր չափ կատարուն ըլլար: Պէտք էր որ աւելի տմուր կերպով կապէին զայն...: Եթէ կարենամ անգամ մը ձեռք անցընել զայն՝

Բնականաբար կարելի չէ գիտնալ թէ ո՛ւր ինկած է...: Մնաց որ ով որ գտնէ՝ պիտի պահէ զայն, որովհետեւ ես ինքս ալ նոյնը պիտի ընէի ի հարկին: Կ'կարծեմ թէ ասոր համար պարկեշտ ըլլալէ չեմ դադրիր...: Բայց որովհետեւ հասկցած եմ արդէն թէ գեղեցիկին համար խանդավառ սէր մը իմ բնութեանս կեդրոնը և հիմը կ'կազմէ, կ'խորհիմ թէ խոհեմութիւն չպիտի ըլլար՝ առանց մէկու մը գիտնալուն՝ լուսինի մը սիրտ բանալ...: Յորեկ ատեն գտած մէկ լուսինս պիտի կրնայի դիւրութեամբ ետ վերադարձնել, որովհետեւ պիտի վախնայի որ մարդ չի տեսնէ զիս, բայց եթէ մթութեան մէջ գտնէի զայն, ապահով եմ թէ պատրուակ մը պիտի հնարէի անոր մասին բան մը չըսելու համար:

Այո՛, կը սիրեմ լուսինները, ա՛յնքան սիրուն և բանաստեղծական են անոնք: Կ'փափաքէի հինգ-վեց հաւ ունենալ անոնցմէ, այն ատեն բնաւ չպիտի պոսակէի, և առանց վայրկեան մը յոգնելու՝ չաբունակ պիտի դիտէի զանոնք մտմտապատ դարեանդին վրայ տաբանուած:

Աստղերն ալ սիրուն են: Կ'ուզէի անոնցմէ մէկ քանի հատ ձեռք անցընել՝ մազերուս մէջ դնելու համար, բայց կ'վախնամ որ երբեք չպիտի յաջողիմ այս փափաքս իրագործելու: Հակառակ այնքան մօտ երևնալնուն՝ մարդ զարմանքով կ'տեսնէ թէ որքան հեռու են անոնք: Երբ երէկ իրիկուն առաջին անգամ ըլլալով նշմարեցի զանոնք, փորձեցի մէկ քանի հատ վար ձգել երկայն ձողով մը, բայց չի կրցայ անոնց հասնիլ, ինչ որ շատ զարմացուց զիս: Յետոյ սկսայ քարերով փորձել՝ մինչև հողիս բերանս գալու աստիճան, բայց ո՛չ իսկ մէկ հատ կրցայ իր գամուած տեղէն վար ասնել: Ասոր պատճառը թերեւս ձախիկ ըլլալն է. չեմ կրնար ո՛ր և է բան հեռուն և ուղիղ նետել: Բայց երբեմն այնքան ձիւղ նշան կ'առնէի որ շատ անգամ նետած քարիս սև կէտը կ'երթար կ'հասնէր ոսկիշող աստեղաստամբերուն ճիւղ մէջանդը և թեթև մը քսուելով կ'անցնէր. եթէ կարող ըլլար քիչ մը աւելի շարունակել իր ընթացքը, պիտի կրնայի անոնցմէ հատ մը վար ձգել:

Այն տառն սկսայ լալ, ինչ որ կարծեմ թէ շատ բնական է իմ տարիքս ունեցող անձի մը համար. յետոյ քիչ մը հանգիստ առնելէ վերջը, կողով մը առի և ճամբայ ելայ դէպի չրջանակին եզերքը, այն տեղը ուր աստղերը շատ ցած կ'երևան և այնքան մօտ երկրին որ կրնամ ձեռքով բռնել զանոնք: Այս միջոցը աւելի լաւ պիտի յաջողէր, որովհետև այս կերպով պիտի կրնայի փափկութեամբ ժողվել զանոնք՝ առանց կոտրելու: Բայց չրջանակին եզերքը իմ կարծածէս շատ աւելի հեռու էր, այնպէս որ վերջ ի վերջոյ ստիպուեցայ հրաժարիլ ծրագրէս: Այնչափ յոգնած էի որ քայլ մը աւելի չի կրցայ առնել և ոտքերուս վրայ ուժ մնացած չէր:

Չէի կրնար տունս երթալ: Շատ հեռու էր և կ'սկսէր ցուրտ ընելու: Բայց վագրեր գտայ և անոնց թաթերուն միջև պատուարուեցայ: Սքանչելիօրէն հանգիստ էի: Անոնց շունչը քաղցր և բուրումնաւէտ էր, որովհետև միայն ելակով կ'սնանին: Ասկէ առաջ բնաւ վագր տեսած չէի, բայց իրենց շերտաւոր մորթէն անմիջապէս ճանչցայ զիրենք: Որչափ կը փափաքէի հատ մը ունենալ այս մորթերէն, ինչ գեղեցիկ հագուստ մը պիտի ըլլար ինծի համար:

Այսօր կ'սկսիմ աւելի լաւ ըմբռնել հեռաւորութիւնները: Մինչև հիմայ անխորհրդաբար կ'ուզէի իսկոյն ձեռք ձգել այն սիրուն բաները որոնք երբեմն խիստ շատ հեռու կ'գտնուէին և երբեմն հազիւ քանի մը ընթացքով, մինչդեռ երկու կամ երեք արմկաչափ հեռու կը թուէին ինծի... և ինձմէ բաժնուած — աւագ — փուշերով: Ասիկա ինծի համար դոս մը կողաւ և ոռաջին անգամ ըլլալով ես իմ գլխիս առած մը յօրինեցի: Փռռռն խաչքռռռն փռռռն կ'վախնայ: Կարծեմ իմ տարիքս մէկուն համար պատուական առած մըն է ասիկա:

Երէկ կէսօրէն վերջը, հեռուէն հետեցեայ միւս փորձին՝ հասկը-
նալու համար թէ ան ի՞նչ բանի կ'ծառայէ: Բայց չի կրցայ գտնել
զանի: Իրեն համար անուշ մը գտայ, այն է՝ մարդ: Այս անունը եր-
զի մը պէս կ'հնչէ ակամփիս... և հիանալիօրէն կ'վազէ իրեն: Կ'զգամ
թէ ան ուրիշ ո՞ր և սողունէ աւելի կ'շահագրգռէ զիս... Եթէ սա-
կայն սողուն մըն է, ինչպէս որ կ'ենթադրեմ, քանի որ գանգուր
մաղեր, կտպոյտ աչեր ունի և սողունի մը կ'նմանի: Ազդր չունի,
ստեպղինի մը պէս երկայնաձև ու նուրբ է: Երկու սրունքները իրար-
մէ բաժնուած կ'քալէ՝ արջի մը պէս: Ուրեմն կ'կարծեմ թէ սողուն
մըն է ան... կամ բոլորովին նոր կենդանի մը:

Ի սկզբան կ'վախնայի անկէ և ամէն անգամ որ ետին դառնար՝
կ'սկսէի վաղել, որովհետեւ այնպէս կ'կարծէի թէ զիս պիտի հետա-
պնդէր, բայց հետզհետէ հասկցայ որ միշտ կ'ջանար խոյս տալ,
հեռանալ: Ալ այնուհետեւ վախս փարատեցաւ և մօտէն իրեն հետե-
ւեցայ երկար ժամեր: Այս հետապնդումը իր ջիղերը գրգռեց և զրժ-
գո՞ն թողուց զինքը: Ի վերջոյ զայրացած երեցաւ և ծառի մը վրայ
նստուեցաւ: Պահ մը սպասեցի իրեն, յետոյ թողուցի զինքը և տուն
մտայ:

Այսօր, միեւնոյն արկածը: Ըրի չըրի նորէն ծառի մը վրայ մագլե-
լու ստիպեցի զինքը:

ԿիրԱկի. — Անիկա միշտ հոն վերն է: Ըստ երևոյթին՝ կ'հանգչի,
բայց աւելի խուսափանքի մը կ'նմանի ասիկա: Կիրակին հանգիստի
օրը չէ, շաբաթն է որ այդ բանին յատկացուած է... Սակայն,
ինծի այնպէս կ'թուի թէ այս արարածը իր հանգիստը փնտռելէ զատ
ուրիշ հոգ չունի: Այդչափ հանգիստը յոգնութիւն պիտի պատճառէր
ինծի:

Արգէն այս ծառին տակ նստած կենալ և սողունին վրայ հսկելը
զիս կ'յոգնեցնէ: Ես ինծի կ'հարցնեմ թէ ի՞նչ բանի կ'ծառայէ ան:
Բան մը ըրած չունի:

Անցած դիշեր լուսինը նորէն իր տեղը կախեցին: Ասիկա չատ հա-
ճոյք պատճառեց ինծի: Կ'տեսնեմ որ անիկա կ'խոնարհի և նորէն
վար պիտի իյնայ, բայց հոգ չեմ ընել. մարդ երբ այսքան բարի
դրացիներ ունի՝ պէտք չէ որ անհանգիստ ըլլայ. անոնք նորէն իր
տեղը պիտի կախեն զայն: Ո՛ւր էր թէ կարենայի իմ երախտագիտու-
թիւնս յայտնել իրենց: Կ'փափաքէի քանի մը աստղեր զրկել անոնց,
որովհետեւ հոս պէտք եղածէն աւելի ունինք անոնցմէ. այսինքն
«պէտք եղածէն աւելի ունիմ» և ոչ թէ «ունինք», որովհետեւ կ'տես-
նեմ որ սողունը այս տեսակ բաներու հոգ չընելու:

Անիկա գուհիկ ճաշակներ ունի և բարի չէ: Երէկ իրիկուն մութը
կոխելուն՝ երբ գացի զինքը տեսնելու, ծառէն վար իջած էր և կը
փորձէր առուակին մէջ խաղցող խալտաբլէտ ձուկերը բռնել: Պէտք
եղաւ որ հողի կտորներ նետեմ իրեն՝ ստիպելու համար զինքը որ

նորէն իր ծառին վրայ մագլցի և հանգիստ թողու փոքրիկ անասունները:

Լըջօրէն ես ինծի կ'հալցնեմ թէ ի՞նչ բանի կ'ծառայէ այս արտաքին: Արդեօք բնաւ սիրաւ չունի՞: Ո՛ր և է արգահատանք չի՞ զգար իր խոնարհ նմաններուն համար: Կարելի՞ բան է որ անիկա հնարուած և կազմուած ըլլայ այսքան անգութ աշխատութեան մը համար: Այդպէս ըլլալու երեսոյթը ունի: Իրեն նետած հողակոշտերէս մէկը ականջին զարկաւ և սկսաւ ձայներ արտաբերել, որոնք բառերու կ'ըմանէին... Սարսուռ մը զգացի, տառաջին անգամն էր որ իմին ներէս զատ ուրիշ խօսքեր կ'լսէի: Բան մը չի հասկցայ անոր խօսքերէն, բայց շատ արտայայտիչ երեցան ինծի:

Հիմա որ հասկցայ թէ սողունը կրնար խօսիլ, սկսայ ա՛լ աւելի շահագրգռուիլ իրմով, որովհետեւ կ'սիրեմ խօսիլ: Առտուընէ մինչև իրիկուն կ'խօսիմ, ինչպէս նաեւ քունիս մէջ: Շատ ուշագրաւ եմ, բայց եթէ հետը խօսելիք մէկը ունենայի՞ ա՛լ աւելի յանկուցիչ պիտի ըլլայի և երբեք չպիտի զաղբէի խօսելէ:

Այէկ միտքս եկաւ Մուցայ որ՝ այն սողունին անունը «մարդ» գրած էի... Ի՞նչ պատճառ ունիմ՝ այդ անունով չի կանչելու զինքը: Եթէ անիկա մարդ մըն է, ուրեմն մարդ կոչենք զինքը:

ՅԱՋՈՐԴ ԿԻՐԱԿԻՆ. — Ամբողջ շաբաթը անոր ետեւէն ինկայ և փորձեցի իրեն հետ ծանօթութիւն հաստատել: Պէտք եղաւ որ շտապով խօսակցութեան նիւթ հայթայթեմ, որովհետեւ անիկա շատ երկչոտ է: Զիս իր քովը տեսնելուն գոհ երեցաւ և ես շատ անգամ «մինք» բառը գործածեցի, որովհետեւ տեսայ որ ուրախութիւն կ'զգար «մինք»ին մէջ գտնուելուն:

ՉՈՐԵՔՅԱԹԹԻ. — Շիտակը՝ հեռակէտէ գործը կ'սկսի կարգի մտնել: Կամայ կամայ իրարու հետ կ'ծանօթանանք:

Ա՛լ չի փորձեր ինձմէ խոյս տալ: Ասիկա շատ լաւ նշան մըն է: Մինչև անգամ բաւական երջանիկ կ'երևայ իմ ներկայութեանս: Այս բանը մեծ հաճոյք կ'պատճառէ ինծի և կրցածս կ'ընեմ իրեն հաճելի ըլլալու և իր համարումը գրաւելու համար:

Այս վերջին երկու երեք օրերուն մէջ բոլոր առարկաներուն ահա նուն դնելու աշխատութիւնը վրաս առի, և ասիկա իրեն համար մեծ սփոփանք մը եղաւ... Յայտնի է թէ անուն դնելու ձիրքէն զուրկ է ինք և կարծեմ շատ երախտապարտ կ'զգայ ինքզինքը: Իր կեանքը ազատելու համար չպիտի կրնար բռնաւոր անուն մը գտնել, բայց ես իրեն չեմ զգայներ իր անկորոշութիւնը գուշակել: Երբ նոր արարած մը նշմարենք, անճարակ լուծութիւնով մը դեռ ինքզինքը վտանգի չենթարկած՝ իրեն համար անուն մը կ'գտնամ: Այս կերպով շատ չփոթութիւններէ ազատեցի զինքը: Իմ միտքս իրենին պէս թերահատար չէ: Այն վայրկեանին որ աչքերս անասունի մը վը-

բայ կ'իյնան, գիտեմ թէ ի'նչ է անս Վայրկեան մը չեմ մտածեր. յարմար անունը անմիջապէս միտքս կուգայ . . . իբր ներշնչումով մը, որովհետեւ վստահ եմ թէ մանրերկրորդ մը առաջ բառը գոյութիւն չունէր պիտու մէջ: Միայն կենդանիին ձեռն և ինքզինքը ներկայեցու կերպերէն է որ իր անունը կ'գտնեմ:

ՀԻՆԳՇԱՅԹԻ. — Առաջին վիշտոս

Երէկ ինձմէ խոյս տուաւ և այնպէս կ'թուէր թէ չէր ուզեր խօսիլ լսել: Ինչո՞ւ համար այսպէս չար կ'ըլլար իմ մասին՝ երբ ես գէշութիւն մը ըրած չէի իրեն:

Սակայն հարկ եղաւ որ տեղի տամ յայտնի ճշմարտութեան առջև: Ուստի ձգեցի հեռացայ և միս մինակս նստեցայ այն տեղը ուր առաջին անգամ հանդիպեցայ իրեն, մեր այս աշխարհը եկած օրը . . . , երբ տակաւին չէի գիտեր թէ ի'նչ էր ինք և երբ բոլորովին անտարբեր էի իրեն նկատմամբ . . . : Այս վայրը հիմայ բոլորովին տխուր երևոյթ մը ունի. մէն մի փոքրիկ առարկայ անոր վրայով կ'խօսի ինձի և կ'զգամ որ սիրոս կ'ձմլուի: Որոշապէս չեմ կրնար հասկնալ ասոր պատճառը, որովհետեւ բոլորովին նոր զգացում մըն է ասիկա: Տակաւին երբեք ասոր փորձը ըրած չէի և այս ամէնուն մէջ գաղտնիք մը կայ զոր չեմ կրնար հասկնալ:

Երբ գիշերը վրայ հասնի, միայնութիւնը բոլորովին անտանելի կ'գառնայ ինձի: Իրեն համար շինած նոր բնակարանը գացի հարցընելու համար թէ ի'նչ գէշութիւն ըրած էի իրեն, եւ թէ ինչպէս կրնայի դարմանել զայն և կրկին իր համարումը շահիլ . . . բայց անիկա զիս գուրսը ձգեց անձրեւին տակ . . . և այս բանը իմ առաջին վիշտոս եղաւ:

ԿԻՐԱԿԻ. — Հիմայ դարձեալ ամէն բան զուարթ է: Երջանիկ եմ . . . բայց շատ ծանր օրեր անցուցի: Կարելի եղածին չափ քիչ կ'խորհիմ ասոր վրայ,

Փորձեցի իրեն համար այս խնձորներէն մէկ քանի հատ վար ձգել, բայց չեմ յաջողիր շիտակ նետել քարերը: Թէև չի յաջողեցայ, բայց կարծեմ թէ իմ քարի դիտաստութիւնս հաճոյք պատճառեց իրեն: Այս պատուէները արգիլուած են և կ'ըսէ թէ՛ պիտի պատժուիմ . . . Բայց եթէ իրեն հաճելի ըլլալու համար չարէն կ'հրապուրուիմ, ինչո՞ւ համար պիտի վախճումայդ չուրէն:

ԵՐԿՈՒՇԱՅԹԻ. — Այս առտու անունս ըսի իրեն, յուսալով թէ ասիկա պիտի շահագրգռէր զինքը: Կարեւորութիւն չի տուաւ: Տարօրինակ բան . . . : Եթէ ինքը ըսէր ինձի իր անունը, ուշադրութեամբ մտիկ պիտի ընէի: Մինչև իսկ կ'կարծեմ թէ այս անունը ուրիշ որ և է անունէ աւելի անուշ պիտի հնչէր իմ ականջիս . . . :

Ինքը շատ քիչ կը խօսի: Արդեօք մտացի չըլլալուն և զայն խոստովանիլ չուզելուն համար է . . . : Շատ ցաւալի բան է աս, որովհե-

տե միտքը ոչինչ կարծէ բարի սիրտի մը քով: Ո՛հ, որչա՛փ կ'փափա-
քէի հասկցնել իրեն թէ սիրող սիրտ մը հարստութիւն մըն է, բա-
ւականաչափ հարստութիւն մը առանց որու ամենէն բարձր խմայա-
կանութիւնը պարզապէս խեղճութիւն մըն է:

Թէև շատ քիչ կ'իստի ան, սակայն բաւական ընդարձակ բառա-
մըթերք մը ունի: Այս առտու կատարելապէս ճիշդ բառ մը գործա-
ծեց: Ապահովապէս յոյճիակ ինք հասկցաւ անոր ճշգրտութիւնը, որով-
հետեւ քիչ ետքը պատահաբար երկու անգամ կրկնեց զայն: Թէև քիչ
մը անճարակ կերպով այդ բառը քշելու առիթ կ'գտնէր, բայց վեր-
ջապէս ասիկա ցոյց կուտայ թէ հասկնալու կարողութենէն բոլորո-
վին զուրկ չէ ինք: Յայտնի է թէ լաւ ուղղութեան մը շնորհիւ ըն-
դունակ է յառաջդիմելու...: Ո՛ւրկէ գտած էր այս բառը: Ես իսկ
երբեք գործածած չէի զայն...

[Մնացածը յաջորդով]

1. ՆԱԽԱՍԱՐԳ

ՍԵՌԵԼՆԵՐՈՒ... ԿԵԱՆՔԷՆ

ՊԱՇՏՈՒՄԸ

Անդրշիրիմեան պաշտելիի մը յիշատակովը օրօրուէլը երբ ան-
հաւատի մը իսկ կրնայ մեծ մխիթարութիւն նեղնչել, ո՛րքան աւե-
լին կրնայ առթել հաւատացեալ հայու մը, երբ ան՝ իր եկեղեցիին
մէջ հիանալի կարգադրութեամբ ամէն տաղաւարներուն կցուած
մեռեցոցի օրերուն կը ծնրադրէ սիրելիի մը հոգակոյտին առջև թա-
նալու համար զայն իր գառն արտասուքներովը որոնք սփոխարար
չեմ գիտեր ի՞նչ մը ունին իրենց բղխումին մէջ, զիրենք արտադրո-
ղին խոցոտ սրտին հանգէպ:

Հոն՝ անիկայ իր տօնական զուարթ օրերուն քանի մը ժամերը
սիրայօժար կը զոհէ յարաբերութեան գնելու համար իր անձը անոնց
հետ, որոնց գոյութիւնը իր չգոյութեամբ փոխարինելու պատրաս-
տակամութիւնը մշտնջենաւոր է իր ներսիցին:

Սրտի վէրքերը արխնտաւելով ու հոգիին հուրը արծարծելով մեզ-
մէ բաժնուած սիրելիներուն համար զոհաբերութիւն մը մատակարար-
ելը ո՛րքան գառն ա՛յնքան քաղցր բան մը պահած չունի՞ իր մէջ:

Չատկին մեռելոցին օրը միեւնոյն զգացումներով լի իզմիրցի
հայն ալ գնաց սրահ մը խզել իր վերջին թաղատոցին գերեզմանային
լուծիւնը ու զինքը կանխող պաշտելիներուն մեռելային թմրու-
թիւնը:

Հոն իւրաքանչիւր ո՛ր իր միացող հոգիին խնկումովը վայրկեան
մը գտնէ իր սիրելին սթափեցնելու և անոր քամիէ մը աւելի ցուրտ
չունչովը իր գիծ գիծ արիւնտառած սիրտը զովացնելու տենչը ունէր
կարծես իր մէջ

ԻՄԱԸ

Քանի մը բարեկամներու հաճելի ընկերակցութեամբ մը երբ գերեզմաննոցէն մտայ ներս, եկեղեցական պաշտամունքը աւարտած և անոր սիրուն մատուռը իր «օրհնեալ եղերութեամբ» արտասանած և քահանայ հայրերը Մաշտոց, ի. ձեռին և «սա պահեսպէս» ի չըթունա, սկսած էին իրենց արշաւանքը անկիւնէ անկիւն ու գերեզմանէ գերեզման, դոհացում տալու համար ջերմեռանդ ժողովրդեան բարեպաշտիկ փափաքին:

«Տէր, Հա՛յր, ի՛մ մեռելս օրհնէ», «Ժամկոչ աղբար ի՛մ մեռելիս հողը քրքրցուր»: Ո՛հ... սա ինք, հոն ալ՝ կեանքի ծովը մահուան ուղիէն իր կապող նեղուցին վրայ ևս էն շատ կը կնուռող գերմաններ:

Հոս կ'զատուած այլեւ մը ակնածալից հեծանքին, հոն ծնրադիր որդեկորոյս մօր մը կոծին, անդին իր դեռաւոր քոյրը ողբացող եղբօր մը հառաչանքին առջև ինքի հոսանքէն ետ ալ բռնուած մտովի կը տարուէի ծննդավայրիս գերեզմանատունը ուր կը ննջէին իմերս արդարներու քուններով:

Շրթներս սակայն պապակ կզգային հողի կտոր մը, քարի բեկոր մը համբուրելու, ուստի եթէ ինք կը պակսէր հոս գէթ մեռէն կըրնայի ինք բաժինս հանել: Մերն էր Սարգեան, մերն էր Չուխաճեան, մերն էր Շահինեան, ուստի համբոյր մը իրենց շիրիմներուն և օրհնութիւն մը իրենց յիշատակներուն:

ԽՏԻՐԸ

Իզմիրի գերեզմանատունը ո՞րքան սիրուն է իր ծառերով, ծաղիկներով և ածուներով և ո՞րքան փառաւոր իր մարմարէ շիրիմներով և հոյակապ արձաններով որոնց մէջ արդարեւ հեղահեղ առաջնութիւն գրաւելու վրայ են Պ. Յակոբ Փափազեանի՝ երիտասարդ արձանագործին ձեռակերտները: Շիտակը՝ առաջին անգամ այդ մեռելներու ընկալարանին համայնապատկերը դիտողը եթէ ո՛չ անմիջապէս մեռնելու՝ գէթ մեռնելուն հոն թաղուելու փափաք մը կզգայ:

Այո՛, հոն թաղուել, բայց ո՞ր թաղը. մի զարմանաք հարցումիս. գերեզմաննոցիս ալ թաղերու բաժնուած է: Հոն ալ քի, բարաքէր, պեղլա վիսքա, թրաւա, հայնոց, ալ - նիֆօրա, առապ մանալլի, մօրթալեա ևլն. ևլն. թաղերը գիւրութեամբ կորոշուին: Հոն ալ նե գաւառ փաւա օգաւառ պօյա կը բուրէ:

Հարուստները — որոնք սակայն եթէ չըլլային գերեզմաննոցը այդ փառաւորութիւնը չէր ստանար — ինչպէս որ իրենց տանը պատահաններէն ծովուն համառաքածը կը դիտէին, նոյնպէս. հոս ալ ճամբու վրայ տեղեր վարձած ըլլալով շատ դիւրութեամբ կը դիտեն դաշտերը, լեռները, երթեւեկող շոգեկառքը և կը բարեկն իրենց ծանօթները:

Եւ պիտի ընտրէի հայնոցը թաղուել խորհելով թէ հոն միայն պիտի հանդիպիմ իմ զարափարակիցներուս որոնց հետ ապրիլ կուգեմ մեռելային . . . կեանքն ալ:

Իզմիր:

Ե. ՏԷԸ ՅԱՆՈՐԵԱՆ

Լ Ր Ա Ք Ա Ղ

ՄԵՐ ԿԵԱՆՔԻՆ

ՎԵՐՋԱՊԷՍ Զատիկն ալ անցաւ, եկեղեցական արարողութիւնները և անդադրում զանգակահարութիւնները վերջ գտան, պաշտօնական այցելութիւնները դադար առին, քահանաներն հանգստացան, վարժարանները վերաբացուեցան, և անտարակոյս վարչական ժողովներն՝ որ պահ մը արձակուրդ առած էին՝ պիտի վերականգնուին իրենց շարժական նիւտերը, օրակարգի վրայ գտնուած խնդիրներով զբաղելու համար: Թէ ի՞նչ տեսակ խնդիրներ աւելին շատ կ'զբաղեցնեն մեր ժողովները՝ դժբաղդաբար ի վիճակի չենք գիտնալու, քանի որ անկարելութեամբ քով կարեւորներն ևս հաղորդելու դժկամութիւն մը կ'տեսնուի առաջնորդարանի դիւաններուն կողմէ և մեղադրելի չենք գտներ գործելու այս եղանակը, քանի որ մեր հասարակութիւնը աւելի կ'հետաքրքրուի այսինչին կամ այնինչին այցելութիւնը կարգադրուի, քան թէ ձեռնուած խնդիրներու վրայ զգալիօրէն մը կազմելու: Բայց ամեն պարագայի մէջ, լաւ չգիտի՞ ըլլար եթէ կանոնադրապէս հաղորդակից գտնուէր լրագրութիւնը և անով ընթերցող հասարակութիւնը՝ առաջնորդարանի ժողովներու մէջ անցած դարձած խնդիրներուն և տրուած որոշումներուն:

ՆՇԱՆԱԽՈՍՈՒԹԻՒՆ

ՈՒՐԱՅԻՆ ԼՐԱՅԻՆ ԼՐԱՅԻՆ մէզի մանչեմէրէ: Մեր բարեկամներէն Տիար Գրիգոր Կ. Յակոբեան որ առաջնակարգ մանկապարտիկ անգլիական ընկերութեան մը մէջ կարեւոր պաշտօն մ'ունի՝ նշանուած է Ազն. Օր. Վայտա Սմիթի հետ: Տիար Գրիգոր Յակոբեան ուսեալ և զարգացած երիտասարդ մ'է, յամառ և յարատեւ աշխատող մը կէանքի դժուարին ուղիին մէջ և իր մասնաշատուկ արժանիքին և բարեմասնութեանց շնորհիւ կրցած է լաւ դիրք մը ստեղծել իր մեծերու համակրութիւնն ու վստահութիւնն շահելով, իսկ Օր. Վայտա Սմիթն, սիրուն, բարեկիրթ, զարգացած Օրիորդ մ'է, ուսեալ, կրթուած և իր բարոյական բարեմասնութեանց հետ արուեստաւոր մը առաւելութիւնը կ'միացնէ՝ փոքր հասակէն քաջ դաշնակահար մ'ըլլալով, մէկ խօսքով Տիար Գրիգոր Յակոբեան և Օր. Վայտա Սմիթն պիտի կրնան ապացուցանել թէ՛ իրաւամբ բարի սիրտերը, կիրթ միտքերը և ընտիր հոգիները ազգութիւն և խտիր չունին: Խմբագրութիւնն իր շնորհաւորութիւնները կ'ներկայէ երկու նշանածներուն, Տէր և Տիկին Կ. Յակոբեանի, Տէր և Տիկին

Ի. Վուտ Սմիթի և Յակոբեան ու Մերկերեան ընտանեաց՝ այս ուրախ առթիւ:

ՍՍՏԻՃԱՆ

ՈՒՐԱՅԻՆԹԵԱՄԻՐ Կ'արձանագրենք թէ Վեհ. Սուլթանը գնահատելով նահանգիս կրթական Տեսուչ Վսեմ. Իսմայիլ Նայիրի պէյի բարեք ծառայութիւնները, բարեհաճած է Ուլայի Բ. աստիճանը շնորհել Նորին Վսեմութեան: Խմբագրութիւնն իր ջերմ շնորհաւորութիւնները կ'ներկայէ Վսեմ. Նայիրի պէյի՝ Կայսերական այս բարձր գնահատման արժանացած ըլլալուն համար:

ԳՈՂՈՒԹԵԱՄԻՐ Կ'կարդանք թէ Վեհ. Սուլթանը գնահատելով Կայս. պալատի ծարգմաններէն Վսեմ. Արամ Ատիլ պէյի բարեք պաշտօնավարութիւնը, բարեհաճած է Ն. Վսեմութեան շնորհել Իլայի աստիճան աստիճան: Խմբագրութիւնն այս առթիւ իր շնորհաւորութիւնները կ'ներկայէ Ն. Վսեմութեան:

ԺԱՄԱՆՈՒՄ ԵՒ ՄԵԿՆՈՒՄ

ՔԱՂԱՔՍ հասան Եւրոպայէ Տէր և Տիկին Արամ Համբարձումեան, Եգիպտոսէ՝ Տիար Միքայիլ Նիկիթեան, Կ. Պոլիսէ՝ Տիար Յակոբ Համբարձումեան, իսկ քաղաքէս մեկնեցան դէպի Եւրոպա Ազն. Տիկին Զապէլ Ա. Զիլինկերեան իր փոքրիկ աղջրկան հետ, և Տիար Երուանդ ի. Նիկիթեան:

ՆՈՒՐԱՏՈՒԹԻՒՆ

ԱԶԳ. Հիւանդանոցի Հոգաբարձութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուիրատուութիւնները. — Տ. Գաբրիէլ քհն. Խաչատուրեան, Տիկին Գոյոս Պրկմանեան, Վիրգինէ Սարգիս Առաքեան, Տիար Զաքարի Պարոնեան, Յա՛որ Պալքեան, Գառնիկ Երկամայեան, Դուկաս Յ. Զուլֆաեան իւր ծնողաց հոգոյն, Վաղարշակ Ոսկանեան, Սարգիս Բարամանեան, Պալքեան եղբարք, Կիւլպէնկ Կիրիւնեան, Օհան Շարվէրիեան, Ա. Յ. Անտոնեան, Ստեփան Գէորգեան, Ոմն, Ճանիկ Էլմասեան, Մուրատ Պերկմանեան, Յակոբ Խաչիկեան մէյմէկ գառնուկ, Պարքեան եղբարք 2 գառնուկ, Դուկաս Եսայեան 14 տալ ձուկ, Ոմն 30 հատ Բնկինար, Սիմոն Թէքալըզեան 1 գառնուկ և 1 պարի բրինձ 81 տալ, Մարգիս Այմէլիքեան 1 գառնուկ մորթ, Աբրահամ Պերկմանեան 10 տալ մածուն, Սյրի Տիկին Թագուհի Ն. Գալքազեան, Նուարէմ Յ. Գալքազեանի հոգոյն 1 պարի ալիւր, Յարութիւն Միքայիլեան, Ոմն մէյմէկ գառնուկ մորթ, Իզմիտէ Տիար Պուլուեան Եղբարք 1 Օ.Ո. փոխան ծաղկեպտակի Յակոբ էֆ. Զաքարեանի մահուան առթիւ:

Խմբագիր-Տնօրէն Մ. ՄԱՄՈՒՐԵԱՆ ՈՐԴԻ Խ Տպագրութիւն Մ. ՄԱՄՈՒՐԵԱՆ ՈՐԴԻ

ՎԱՀԱՆ ԶՄԻՌՆԱԿԵՍԵԱՆ

ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆՔ
ԺԱՄԱՑՈՅՑԻ ԵՒ ԶԱՆԱԶԱՆ ԱՊՐԱՆԱՑ

ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ

ՇՈՒՀԱ - ՊԵՏԵՍԹԵՆ ԹԻՒ 14

Մ Ա Ս Ն Ա Ճ Ի Ի Ղ

ՇՈՒՀԱ - ՊԵՏԵՍԹԵՆ ԹԻՒ 40

Սոյն վաճառատանց մէջ միշտ պատրաստ կը գտնուին **20,000** կտոր ժամացոյց ոսկիէ, արծաթէ, նիքէլ սև, պատիկ և զարթուցիչ Ոսկիէ շղթաներ արանց և կանանց համար աւելնին ալ զուտ եւ անխարդախ ոսկիէ ըլլալուն մասնաւորաբար կ'երաշխաւորուի:

Ազնիւ յաճախորդաց ու շաղրութիւնը կը հրաւրեմ որ սնտոյի զրէքլամաներէ չը չլմորին, ի վերջոյ յոսախար պիտի մնան, վաճառատանցի հանրածանօթ պատուաւ որոյ թիւնը ու երկարամեայ առեւտրական ուղղամտութիւնը կրնայ գրաւական մ'ըլլալ իրենց թէ, երկու վաճառատուններու դիմողը կատարելապէս գոհ պիտի մնան իրենց կատարած գնումէն:

Մասնաւորաբար մեր գաւառացի արհեստակից եղբարց ու շաղրութիւնը կը հրաւրեմ մեր վաճառատանց վրայ, ածնութեան ու ապրանց տակունդ թեան մասին փոխանակ յանձնակատարներու միջոցաւ ապացրանքներ ընելու լաւ ևս չէ՞ եթէ անգամ մը փորձեն մեզի հետ գործելու, զի մենք Ամերիկեան և Եւրոպեան էն հսկայ գործարանատէններուն հետ մասնաւոր պայմանագիրներով կապուած ըլլալով ու աւելնադոյզն չահը մեզի բաւ համարելով, պիտի կարենամք շատ աւելի նպաստաւոր պայմաններով իրենց ու գաւ տեսակները հայթայթել:

Ժամացոյցներու յարգարում կրաշխաւորեալ

ANNUAL REPORT OF THE

COMMISSIONER OF THE LAND OFFICE

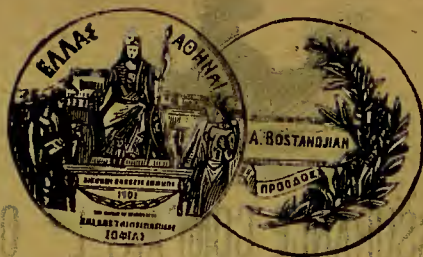
FOR THE YEAR 1880

ALBANY, N. Y., 1881

W. H. BROWN, PRINTER

100 N. 3RD ST.

THE LAND OFFICE OF THE STATE OF NEW YORK, under the direction of the COMMISSIONER, has the honor to acknowledge the receipt of the ANNUAL REPORT OF THE COMMISSIONER OF THE LAND OFFICE, for the year 1880, and to forward the same to the proper authorities for their consideration. The report contains a full and complete statement of the business of the office during the year, and is a valuable contribution to the knowledge of the public mind regarding the management of the public lands. The report is divided into two parts, the first of which contains a general statement of the business of the office, and the second of which contains a detailed statement of the business of each of the divisions of the office. The report is a valuable contribution to the knowledge of the public mind regarding the management of the public lands, and is a valuable contribution to the knowledge of the public mind regarding the management of the public lands.

Médaille d'Or de l'Exposition d'Athènes 1903

ՀՈՎԱՆՈՑՆԵՐ ԶՍՈՒՆ ԱՐԹԻ ԷՔԼԷՐ

ի յոյց զրաժ է կանանց հա-
մար, գոյնզոյն, զիմացկուն
ու ճաշակաւու հովանոցներու
հիանալի զանազանութիւն մը,
հովանոցներ որոնց շքեղու-
թիւնը ու կատարելութիւնը
նէլ ԳԵՐԱԶԱՆՑԵՆ նոյն իսկ
ԵՒՐՈՊԵԱՆ ՄԷՋ ՊԱՏՐԱՍ-
ՏՈՒԱԾՆԵՐԸ:

ԵԿԷՔ ԱՆԳԱՄ ՄԷ ՏԵՍՆԵԼՈՒ

ու յառաջ ելլիք թէ նոյն ժամ
ձեր պննէն զժուարհանները
պիտի գահանան ամէն տեսա-
կէաներով, — Նորուքիւն,
Նորուքիւն, Աժնուքիւն,
Իսկ յիստի զտնէք նոյնպէս,
Հոյսահարներ որոնք զիսկ վեր-
ջերս սաացած է, Պայուսակ-
ներ, Հեռադիտակներ, Չեղբի-
կոյսիկներ, Գաւազաններ, զար-
դարանքի զաւարկանքներն են:

Գաւառի գնորներուն համար

ԷՔԼԷՐ ինչ հասցէն

ՅԱԿՈԲ ՊՈՍԹԱՆՃԵԱՆ

Հիշեցիւք փողոց — Ի Զ Մ Ի Բ

ESTABLISHED 1782

PHOENIX ASSURANCE COMPANY L^D OF LONDON

Դրամագլուխ և պահեստի գրամ Ա. Ո. 4,500,000

Տարեկան հասոյթ Ա. Ո. 4,500,000

«ՖԷՆԻՔՍ» 122 տարիէ ի վեր հիմնուած սոսկ հրդեհի՝ ապահովագրութեան ընկերութիւն մ'է և ցարդ հասուցած է առաւել քան 27,000,000 Ա. Ո. ֆլաուուց համար:

«ՖԷՆԻՔՍ» կ'ապահովագրէ հրդեհի վեճ շէնք, կարասիք և ապրանք յոյժ նպաստաւոր պայմաններով, Դիմել առ

Լիազօր Ընդհ. Գործակալ Իզմիրի և Գաւառաց
F. BLACKLER

ROYAL EXCHANGE ASSURANCE BRANCHE MARITIME

ETABLI A LONDRES EN 1720

Մովային Ապահովագրական Ընկերութիւն
խիստ նպաստաւոր պայմաններով:

Մասնաւոր պայմանադրութեամբ մը ընկերութիւնն կ'ապահովագրէ նոսկ կրակի արկածներ, 40 օրուան պայմանաժամով մը սկիւրանոցներու (Docks) մէջ խնչպէս յԱնգլիա նոյնպէս և գլխաւոր տօքերու մէջ, ինչպէս Արսէլլի, Հաւլրի, Համպուրի ևն.:

Իզմիրի Ներկայացուցիչ
F. BLACKLE

ՈՒԷՍՏԵՐՆ

“WESTERN”

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

FOUNDED 1851

Այս անգլիական կարեւոր ընկերութիւնը կ'ապահովէ ընդլեճ հրդեհի, և ծովային վաճառներու:

Իզմիրի ընդհանուր գործակալը արտօնուած է յանուն ընկերութեան ապահովագրեր կնքելու և ամեն արդարացի պահանջումներուն հաստատում տալու փութանակի և մեծ առտառաձեռնութեամբ:

Ընդհ. Գործակալ Իզմիրի եւ Ալաշքի կուսակալութեան

ՇՐՋԱԲԵՐԱԿԱՆ

« Լ Ը Ս Օ Վ Է Օ Ր »

ԱՊԱՅՈՎԱԳՐ. ԱՆԱՆՈՒՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԸՆԴԴԷՍ ՇՐԴԵՅԻ

Կեդրոնաանդի ՊՐԻՒՍԷԼ Ն. 35 ՀԱՆՐԻ ՄԱՌԻՍ ՓՈՂՈՑ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒՆ ՎՃԱՐՈՒՄՍ
ՊԱՅԵՍՏԻ

ՖՐ 2.000.000

» 1.191.000

Կ. Պոլս, 1/14 Ապրիլ 1908

Տ.

Պատիւ ունինք ծանուցանելու Ձեզ թէ Իզմիրի մէջ գործակալութիւն մը հիմնած ենք Այսրնի նախնեցիւ համար, և լիազօր գործակալ կարգած ենք Պ. Տ. Գասպարեանը, որ արտօնեալ է ապահովագրութիւններ կնքելու և ամէն փաստ ելն. կարգադրելու Ընկերութեան հաշտին:

Յուսալով որ պիտի պատուէք մեզ Ձեր վստահութեամբ կը խնդրենք որ, հաճիք ընդունիլ Տ. . . . Են. Են.

Արեւելի Տնօրէնը

Ժ. Պ. ՔԱԶԱՐԵԹՅՈ

Իզմիր 1/14 Ապրիլ 1908

Տ.

Ինչպէս վերոգրեալ շրջաբերականէն կը յայտնուի, պատիւ ունիմ ծանուցանել Ձեզ թէ լիազօր ներկայացուցիչ կարգուած եմ « Լը Սօվէօր » ապահովագրական ընկերութեան: Արտօնուած եմ ուրեմն ապահովագրութիւններ կնքելու, շատ նպաստաւոր պայմաններով անոր համար մանաւանդ որ « Լը Սօվէօր » մաս չի կազմեր Սէնտիքային:

Յուսալով որ պիտի հաճիք պատուել զիս Ձեր վստահութեամբ, կը խնդրեմ որ հաճիք ընդունիլ Տ. . . . Են. Են.

ՏԻՐԱՆ ԳԱՍՊԱՐԵԱՆ

NATIONAL UNION SOCIETY LTD.

ՈՐՈՒ ԳՈՐԾԸ ՓՈԽԱՆՑՈՒԱԾ ՈՒ ԵՐԱՇԽԱԻՈՐՈՒԱԾ Է
PHOENIX ASSURANCE COMP. LTD. Է

ԼՈՆՏՈՆ ԶԱՍՏԱՏՈՒԱԾ 1792 ԷՆ.

	Անգլ. Ոսկի
ՀՐԴԵՀԻ ՃԻԻՂ ԴՐԱՄԱԴԼՈՒԻ ԵՒ ՊԱՀԵՄՏ	4,500,000
ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՍՈՑԹ	1,500,000
ՄԻՆՋԵՒ ԱՅՍՕՐ ՎՃԱՐՈՒԱԾ ՎՆԱՍ- ՆԵՐՈՒ ՓՈԽԱՐԷՆԸ ԱԻԵԼԻ ԲԱՆ	30,000,000

Հանրածանօթ այս ընկերութիւնը 1893ին միակ POLICE
ւր ստորագրեց 3,474,030 անգլ. ոսկիի հաստար եւ իբր ա-
պահովագրին ստացաւ Անգլ. ոսկի 33,821, ինչ որ միակ
POLICEով մը կնխուած ապահովագրութիւններու մէջ ան-
նախընթաց պարագայ մըն է.

Այս ընկերութիւնը ՀՐԴԵՀԻ ԴԷՄ կ'ապահովագրէ ամեն
սեռակ շէնքեր, ապրանք, կարասիք եւն. նպաստաւոր
պայմաններով.

ԸՆԴՀ. ՆՕՐԱՍԵԱՑՈՒՑԻԶԻ ԻԶՄԻՐԻ

Լ. ԵՒ Լ. ՎԱՐՊԵՏԵԱՆ

ԷՆՔԷՐՈՆԱՍԻՕՆԱԼ (L'Internationale)

ՇՈՎԱՅԻՆ ԱՊՍՏՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Ի ՏԻԹԵԼՏՕՐՖ

Ընկերութիւնս ծովային արկածներու դէմ ապահովագրութիւններ
կ'ընդունի, ամեն տեսակ ապրանքներու վրայ, խիստ նպաստաւոր գինե-
րով և պայմաններով.

Իւմիրի ընդհ. ներկայացուցիչք

Ն. Ե. Ն. ՎԱՐՊԵՏԵԱՆ

Լօֆալ հաստանդ Սիւքիտսեան թիւ 11, 12, 13

ROYAL EXCHANGE ASSURANCE

FIRE LIFE

A. D 1720

C. WHITTAL & CO

GENERAL AGENTS

Smyrna

ՌՈՅԱԼ ԷՔՉԵՆՍ

ԱՄԵՐԻԿԱՆ և ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԵՆԴԻՒԱԿԱՆ

ԽՈՒՆԴԱԿՐԱԿԱՆ ԸՆԴԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՀՐԴԵՀԻ և ԿԵՆԱՅ

Հիմնեալ 1720 թն Ի ԼՕՆՏ

Գոյ Ընկերութեան 5,000,000 Անգլիական ֆուտրայ տար
հովազ բեալներու 1720 և 12,000,000 Անգլիական

ՀՐԴԵՀԻ ՃԻԻՂ

Ռոյալ Էքճենս Անգլիական Ընկերութիւնն կ'ապահովարէ հրդեհ
և ամեն ետեալ կալուածք, կարասիք և Ապրանք նպաստաւոր պայ-
մաներով:

Ընկերութեան սկսբունքն է փաստաց անմիջական և արդար հասուցու
եթիւ տարուան կամ աւելի ապահովագրութեանց համար յատուկ
լեզւ վը կ'արուի:

ԿԵԱՆՔԻ ՃԻԻՂ

Ընկերութիւնն ամենանպաստաւոր պայմաներով կ'ապահովարէ

1⁰ Աւերող կեանքի տեղորոթեան վրայ:

2⁰ Խառն Ապահովագրութիւն

3⁰ " " եւ կրկին դրամագրութիւն

4⁰ Տղոց օժտի դրամագրութեան եւ այլ պայմաններով:

5⁰ Ընկերութեան ապահովագրութիւն

Աւելի մանրամասնութեանց համար գիմիլ բնդհանուր գործակալն:

Ըմիւնիւս և շրջակայից Ի Ֆրանկաց թաղ գրասենեակները

ԵԱՐԼ ՈՒԻԹՕԼ և ԸՆԿ:

C. WHITTALL & CO

կամ ղենիչ պատուհարակին

C. O. OSCAN — Կ. ՈՍԿԱՆ

ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ՍՏԵՓԱՆ ԻՓԼԻՔՃԵԱՆ

ՖՐԱՆԿԱՅ ԹԱՂ

Պատիւ ունինք ծանուցանել մեր Յարգոյ Յաճախորդաց թէ վերջին նորաձեւութեանց ամենալոյսաւոր տեսակները եկած են. նոյնպէս ստացած ենք ֆլանելթներ Virella ֆանելաներ, Dentsh ձեռնոցներ, Wolsey ֆանելա շապիկ և combinaisonներ, անգլիական հովանոցներ Dentelels և բազմանթրքիի հարուստ տեսակներ, նաև կանանց Manteauxներ աժան և վերջին գիւնեղով:

ԾԱՆ. ԱՄԷՆ ԵՐԿՈՒՇԱՅԹԻ ՕՐԵՐԸ ԿԸ ԽԱՆՈՒՐՆ ԿՏՈՐ ՈՒԱՆՔՆԵՐ:

BANQUE D'ORIENT ՊԱՆՔ ՏՕՐԻԱՆ

Հաստատուած Յունաստանի Ազգ. և Տըչլանտի Ազգ. գրամատան կողմէ

Դրամադրուի ամբողջութեամբ գրուած ֆրանք 10,000,000

Կեդրոնատեղի Աթենք

Մասնաճիւղ Կ. Պոլիս, Իզմիր, Սելանիկ, Ալեքսանդրիա, և Գազիր
Դորձակաւթիւն Ի Համպուրկ

Պանք տ'Օրիան գրամատանի ամէն տեսակ գործողութիւններ կ'ընէ, ինչպս՝ գանձում և զեղջում Առեւտրական թղթերու, Հեռագրական վրը ճարմունք, առուծախ փոխգրերու և գրամներու, Ալեքսանդրիա զլիաւոր քաղաքներու վրայ կտուայ վարկերու բացման գրեր, առուծախ ամենէ տեսակէ արժթուղթերու, բացում ընթացիկ հաշիւներու, գրու արժէթուղթերու և ապրանքներու վրայ են. են:

Ա. Ի. Ա. Ն. Գ. Ն. Ե. Ր.

Պանք Տ'Օրիան կ'ընդունի գրամի Աւանդներ Հետեւեալ սակերով

1 1/2	0/0	3	ամուսան տանդի մը	Հասար
2	0/0	6	»	»
3	0/0	1	տարուան	»
3 1/2	0/0	2	»	»
4	0/0	3	»	»

Բարեգործական Հաստատութիւններու տուանդներն վերեւի սակերէն 1/2 0/0 տուանդութիւն մը կ'ընդունին:

Ի տես վճարելի տուանդներուն համար՝ միակ տնձի մը կողմէ և 100 Օսմ. ոսկիէ ոչ աւելի, Պանք տ'Օրիան տարեկան 2 1/2 տոկոս մը կը յատկացնէ:

Պանք տ'Օրիան Հաստատութեան տրամադրութեան տակ գրած է, աննշան վարձքի մը փոխարէն իր Հաստատութեան մէջ գտնուած գրամարկներն, հոն պրամ և արժեւոր առարկաներ պահելու համար:

GRANDS MAGASINS

DE LA RUE FRANQUE — SMYRNE

P X E N O P O U L O & C

ՍԵՏ ԿԱՃԱՌԱՏՈՒՆՔ ՖՐԱՆԿԱՑ ԹԱՂԻ
Բ. ԲՍԷՆՕԲՈՒԼՕ ԵՒ ԸՆԴ

Ցուցադրութիւն

ԳԱՐՆԱՆ ԵՒ ԱՄԱՌՈՒՄՆ ԵԶԱՆԱԿՆԵՐՈՒՆ

ԻՒՆԻՕՆ ԵՒ ՖԵՆԻՔՍ ԷՍԲԱՆԵՕԼ

ԱՊՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ՄԻԱՑԵԱԼ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆՔ

ՀՐԴԵՆԻ, ԿԵԱՆՔԻ ԵՆ ԸՐԿԱՅՆԵՐՈՒ ԴԵՄ

PLATE 59

二五、一九四九年九月

Rue de l'Arcole.

153425

Դրանագրու իւր պահեստի կապւածներ աւելի քան 80,000,000

ՀԱՅԿ. ՕՒԿԱ. ՀԱՅԿԱՆ. — Եւ ոչ մէկ շնորոգութեան իրենժողն և ՖԷԻԺՄ
ԷՍԱՊԵՆՅՈՒ Ընդերոյն ևն չափ առաւելում ինկնելի կրնայ տալն Որովհետեւ իր
պատճառով և մեր տարմարելի գումարը (շուտանի) ապահովագրեալսն իր զրա-
մայիւնն ամանաւորութեամբ մարդերն ղեկն ՀՅԱ առաւելութիւն ունի, և թէ իր
տնիքն աւանդութեան ղեկն և ոչ մէկ ընդերմարմն կրնայ մքցիլ, Տրուած տա-
րեկին շահաւորութիւնը կրնայի ինչ ու տալայն տարիքն կը վճարուին, Առ ա-
մանին աւելին կու, մարդ իրենին և ՖԷԻԺՄ ԷՍԱՊԵՆՅՈՒ Ընկն, ում ծնան ապա-
հով պարտեալ, կրկին անգամ ապահովագրուած կ'ըլլայ, որովհետեւ պայմանա-
ւորութեան և կու ամուսնու պարագային ապահովագրուած գումարը տասնութ
կուս Ընկն, ում կը բացիլ аvenant մըն ալ կուտայ որուն այժմիկ (և այս ա-
ռույթը տարմարել ըլլ. — Եւ ի վճարելի, որքեամ կը պատահուի ասան, բացի վճար-
ուելիս ևս, Կարի ապահովագրութենէն իրենժողն ՖԷԻԺՄ ԷՍԱՊԵՆՅՈՒ կը վճարէ
Ընկն, ու Կու կ'են և կու մէկ հինգերորդ գումար մըն ալ բացիլ (արկածին
կուս Կու ծնան տարմարել)

Եւ ի վերջոյ յայնչ հասար զիմել Ընդհանուր գործակալութեան գրասեն-
տակար ի յիշխման Եւստորիական նամակաբան վրայ:

ՏԻՐԱՆ ԳԱՍԳԱՐԵԱՆ

ՅԱԶՈՐԴ ԹԻՒՈԿ

4. ՄՏԵՓԱՆԵԱՆ

Մ. ՈՒՂՈՒՐԼԵԱՆ

Յ. ԱԼՓԻԱՐ

4. ՆԱԽԱՍԱՐԴ

Վայելչասէր Կիները

ՈՐՈՆՔ ԿՈՒՋԵՆ ՊԱՀՊԱՆԵԼ

ԻՐԵՆՑ ԳԵՂԵՑԿՈՒԹԻՒՆԸ

ՊԵՏՔ Է ԱՄԵՆ ՕՐ ԳՈՐԾԱԾԵՆ

ՃԶՄԱՐԵԻՏ

ՔՐԷՄ ՍԻՄՈՆԸ

ԿԼԻՍԷՐԻՆՈՎ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԱԾ

ՈՒՏԱԴՐՈՒԹԵԱՄԲ ԿԱՐԴԱԼ ՇԵՏԵԻԱԼ ՏՈՂԵՐԸ

ԿՆՈՋ ՄԸ ԳԵՂԵՑԿՈՒԹԻՒՆԸ Կատարեալ չըլլար՝ առանց գոյնի մաքրու-
թեան։ Բոլոր այն տիկիները որոնք հոգը ունին այս Թանկագին ձիրքերը անկո-
րուստ պահելու պէտք է բացարձակապէս մերժեն գործածութիւնը այն ածանցին
արտադրութիւններուն որոնք շունդալից ռէքլամներով ծախու կ'հանուին Գործածուած
նախնական նիւթերուն ստորին տեսակէ ըլլալն է որ ներքի կ'ընէ այդքան
աժան ծախել զանոնք։ Այս պատճառաւ նուազ ստորին տեսակները պատրաստուած
են մեղրամոմով կամ օճառով, որոնք օդին մէջ կ'չորնան, և միւս տեսակները, աւե-
լի վտանգաւոր մորթին համար, կ'պարունակեն այն տեսակ ճարպեր որոնք կ'ծծուին
և քիչ առենէն առաջ կ'բերեն անդարմանելի կարմրութիւններ և խորշոմներ։

Միայն ՔՐԷՄ ՍԻՄՈՆԸ հնարուած 1860ին, զուտ նշայի Կլիսէրով բաղադ-
րուած՝ առանց ո՛ր և է նիւթի, իրապէս առողջապահական արտադրութիւն մըն է.
բոլորակալ աշխարհի մէջ բոլոր վայելչասէր կիներէն ընդունուած է և նոյն իսկ
իւր անհուն յաջողութեան պատճառաւ է որ բազմաթիւ կեղծ նմանութիւններ երե-
ւան կ'եկլեն ամէն օր

1900ի Տիեզերական Արուեստահանդէսին մէջ արժանացած է Ոսկի Միաւրի.

Ի հարկէ ՔՐԷՄ ՍԻՄՈՆի գինը աւելի բարձր է կեղծ պատրաստութիւններու
գինէն և ասոր պատճառը իսկապէս իր նախնական նիւթերուն ազնիւ տեսակէ ըլլալն
է, որովհետեւ բոլոր ծախողները կ'խոստովանին թէ հակառակ անոր համեմատաբար
բարձր գնոյն՝ նուազ կ'շահին նմանօրինակ ուրիշ տեսակներու վրայ։

Բնաւ մի վարանիք ուրեմն պահանջել ճշմարիտ ՔՐԷՄ ՍԻՄՈՆի, միշտ լաւ ու
շարժութիւնընդհով վերկի վաճառանիշին և յաւետ երիտասարդ ու թանկ նպիտ
մնաք. միեւնդեւ ձեր գրացողիները պիտի պատահան՝ ցաւելով իրենց ախալ խնայա-
սիրութեան վրայ։